דער נסתר

הנזיר והגדייה

היה ליל־חורף צהיר וכפיר, ירח וכוכבים בשמים, שלג, שלג מוצע בשדות, ומדרכים לא צליל:–לא סוס ומזחלת, לא מצילה במסילות, אך שדה ומנוח, מנוח ושלג עד לרחוק.

בעיגול עשוי קש, פתילת־נר באמצע 'הברואים ההם' ישבו; הלא הם חוזק, לץ ולא־טוב. ישבו, בכפיפת רגליים, גופם הצמוק מתכבש מצינה, חיכו לדבר־מה וציפו. ובינתיים באפס־מעשה, הביטו והחרישו. פתאום נענה חויזק ואמר:

– האזינו, שדים, ירח צופה, ירח מרעים, ושלג רחוק, ורוכב לא יצל, ושד מתבטל... לא סימן לאדם–לא הילוך, לא מסע, לא פעמון יטרטר; דין להרהר,–ולא תויזק שמי, אם משהו לא אמציא...

–לא אמציא...–אומר לץ.

–בוודאי, מסייע לא־טוב. נו?

וחויזק ממתין רגע. אולם בסמוך הוא מתרומם בבת־ראש, על רגליו נזקף, פניו לשדה, הרהר יהרהר, ומיד מתוך העיגול ייעקר, ו–תך ותך: שדה ורגל, רגל ושדה ובאופק רחוק נעלם.

דממה. יצאו רגעים מעטים, רגעים מעטים אפסו... וחויזק שוב באופק נגלה, ולכאן ולכאן ומהרה ומהרה ושוב לא בדד, ושוב לא ברגל:–חויזק רכב על גב תיש. בכל ארבעתיו מוטל על התיש, רגליו סביב כרסו וידיו בזקנו נאחזו. כך רץ, כך נישא ובחופזה ובתנופה אל העיגול, וחויזק מעל התיש ירד, אחזו בקרנו, הוליכו לעיגול, ישב ובינתיים גיפפו, נשם לרווחה ואמר:

תיש תיש, עזאזל, מרחוק תשמע צלצל? התדע אי מתגוררת, זו זקנתנו המעו־טרת, אדונית, שרת־שרות, על נשי־אדם הרות, על יולדות בלדתן, ומגפפה גורי שנרות, המעירות ומעוררות משנתן האימהות, לבהלן בחלומות: חלום של מים ומבול, חלום של אש, חלום־שריפה,–זקנתנו זו, המכשפה?'

סבב התיש ראשו, חבט קרניו בקרקע:

...

כן, הוא ידע:

כאשר תרצו ובאשר תרצו, ליל־חורף, דממת־סהר, צחור־שלגים ובוהר־ערבות–מוכן הוא להביא את המכשפה בשערותיה... כבוד שדים, בחס־דכם, תנוני צאת מן העיגול–כי רחש לי ולחש לי, לחי־עזים וריח־תיש–אם לא כהרף עין אביאנה, אם לא אביא אותה בדהר, מן הגשר או מנהר, אם לא אביא אותה מיד, משדה־ניר או יער־עד, או מחור שובך נסדק,–תקימו, שדים, בי פסק:–לתלותני בזקני...

שמעו השדים דבר השעיר, כרגע הציצו זה בזה, כאילו נמלכו בעיניהם ומשהרהרו פסקו:

–להוציא את התיש כדי לזכות במכשפה...

נטל לץ קרנו של התיש, הוציאו מן העיגול: לך...

–ואתם–הפך התיש פניו ואמר לו ללץ–חכו.

חזר לץ לאנשי שלומו, הוסיף והתכבש, כפף רגליו, ישב בקצה עיגול־הקש, והתחיל כאחד עם ההם לחכות בדממה באורך־רוח.

דומם ותוהר הבהיק הירח מעל ראשיהם, בהיר וצהיר האיר בעיגול ושוטט בשמי החורף הצחים והליליים. אבקת־ירח זהובה נזרתה בשוטו; עיגול גדול וצחור היה סביבו, וכוכבי מעלה וכוכבי מטה ליווהו בדרכו.

דממה. ליל־סהר וליל־שדה...

אַ מעשה מיט אַ נזיר און מיט אַ ציגעלע

ס'איז אַ ליכטיקע און פֿראָסטיקע ווינטערנאַכט געווען, לבֿנה און שטערן אין הימל, שניי, געבעטעטער שניי אין פֿעלדער, און פֿון וועגן קיין קלאַנג; קיין פֿערד און שליטן, קיין גלאָק אויף שליאַכן, נאָר פֿעלד און רו, רו און שניי אויף ווײַטן.

זײַנען אין אַ רעדל פֿון שטרוי געמאַכט, מיט אַ ליכטל אין דער מיט, „יענע לײַט" געזעסן; דאָס זײַנען חוזק, לץ און ניט־גוטער געווען. געזעסן, אויף די פֿיס געבויגן, די דאַרע גופֿים פֿון קעלט געניאַרעט, אויף עפּעס געוואַרט און אַרויסגעקוקט און דערווײַל, אָן אַרבעט, געקוקט און געשוויגן. מיט אַ מאָל רופֿט זיך חוזק אָן און זאָגט:

— שדים, הערט; לבֿנה קוקט, לבֿנה שטערט, און שניי איז ווײַט, און קיינער רײַט, און שד אָן אַרבעט... פֿון מענטש קיין שפּורן — ניט געגאַנגען, ניט געפֿאָרן, קיין גלאָק צו הערן; מע דאַרף באַקלערן, — בין איך חוזק ניט, אויב איך טראַכט עפּעס ניט צו!...

— עפּעס צו... — זאָגט לץ.

— אַוודאי, — העלפֿט ניט־גוטער. — נו?

און חוזק וואַרט אַ ווײַלע. נאָר באַלד דערנאָך טוט ער זיך מיט אַ מאָל פֿון אָרט אַ הייב, אויף די פֿיס אַ שטעל, מיטן פּנים צו פֿעלד געקערט, אַ טראַכט, און באַלד פֿון רעדל אַרויס, און — טאַך און טאַך: פֿעלד און פֿיס, פֿיס און פֿעלד, און אין ווײַטן האָריזאָנט פֿאַרשוווּנדן.

שטיל. אַ פּאָר מינוט גייט אַוועק, אַ פּאָר מינוט נישטאָ... און חוזק האָט זיך ווידער אויפֿן האָריזאָנט באַוויזן, און אַהער, אַהער, און גיך און גיך, און שוין ניט אַליין, שוין ניט צו פֿוס; — חוזק האָט אויף אַ צאַפּ געריטן. מיט אַלע פֿיר אויפֿן צאַפּ געלעגן, מיט די פֿיס אַרום בויך און מיט די הענט בײַ זײַן באָרד זיך געהאַלטן. אַזוי געלאָפֿן, זיך געטראָגן און גיך און מיט אימפּעט צום רעדל צו. און חוזק איז פֿון צאַפּ אַראָפּגעגאַנגען, אים פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אין רעדל אַרײַנגעפֿירט, זיך אַנידערגעזעצט, אים דערווײַל געגלעט, אָפּגעאָטעמט און אַזוי געזאָגט: „צאַפּ, צאַפּ, ציגנבאָק, הערסטו ניט פֿון ווײַט אַ גלאָק? ווייסטו ניט ווי ווײַט ס'וווינט אונדזער אַלטע, וואָס געקרוינט, וואָס צו שאַפֿן, וואָס צו זאָגן האָט אויף ווײַבער בטתן טראָגן, קימפּעטאָרנס אין די בעטן, יונגע קעצלעך צו גלעטן,

און פֿון שלאָף די מאַמעס וועקן, מיט חלומות זיי צו שרעקן: חלום־וואַסער און געוויסער, חלום־פֿײַער, חלום־שׂרפֿה, — אונדזער אַלטע מכשפֿה..."

האָט דער צאַפּ מיט קאָפּ אַ דריי געטאָן, מיט הערנער אין דר'ערד געקלאַפּט:

יאָ, ער ווייס:

— ווי מע וויל און ווען מע וויל, ווינטערנאַכט, לבֿנה שטיל, שנייען ווײַס און סטעפּעס קלאָר — מכשפֿה פֿאַר די האָר גרייט איז ער צו ברענגען... האָרן שדים, אײַער גנאָד, לאָזט אַרויס מיך נאָר פֿון ראָד — כ'האָב אַ וואָרט, איך האָב אַ שפּרוך, ציגנבאָק און צאַפּגערוך — ברענג איך זי ניט אויגנבליק, צי פֿון טײַך און צי פֿון בריק, ברענג איך זי ניט אײַך צו באַלד, צי פֿון פֿעלד און צי פֿון וואַלד, צי פֿון לאָך פֿון טויבנשלאַק, — נעם אויף זיך דעם שדים־פּסק: — פֿאַר דער באָרד מיך הענגען...

אויסגעהערט האָבן שדים דעם ציגנבאָק, אַ ווײַלע זיך איבערגעקוקט, ווי זיך מיט די אויגן געיִשובֿט, און איבערטראַכטנדיק באַשלאָסן:

— דעם צאַפּ אַרויסלאָזן אום די מכשפֿה צו באַקומען...

האָט דער לץ דעם צאַפּ פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אים פֿון רעדל אַרויסגעפֿירט: גיי...

— און איר — האָט זיך דער צאַפּ אויסגעדרייט און צום לץ געזאָגט — וואַרט.

און אומגעקערט האָט זיך דער לץ צו זײַניקע, ווײַטער זיך אײַנגע־ניאָרעט, די פֿיס אײַנגעבויגן, זיך אויפֿן ראַנד פֿון רעדל שטרוי געזעצט, און אין איינעם מיט יענע שטיל און געדולדיק וואַרטן גענומען.

שטיל און ליכטיק האָט זיי די לבֿנה איבער די קעפּ געלויכטן, העל און קלאָר אין רעדל אַרײַנגעשײַנט און אין לויטערן און אין נאַכטיקן ווינטער־הימל צווישן שטערן געשוווּמען. גאָלדענער לבֿנה־שטויב האָט זיך אין איר שווימען געשאָטן; אַרום איר איז אַ גרויסע און ווײַסע ראָד געווען, און אויבער־שטערן און אונטער־שטערן האָבן זי אין וועג באַגלייט.

שטיל. לבֿנה־נאַכט און פֿעלד בײַ נאַכט...

החוג לספרות עברית
לשיעור ה־14 של דוד רויסקס

פתאום – ומאחורי הירח, מגבהותו הרמה והאורה, המכשפה רכובה על מטאטא ארוך גלתה: – מלעילא לתתא, מלעילא לתתא וקרובה וקרֵבה ולתוך עיגול שדים על מטאטאה נכנסה. נשמה כדי נוח, משמים, לילה ורום באה, אל חויזק פנתה:

– חויזק, מה קראתני? ולמה לילי ומעופי הפירות?...

וחויזק השיבה:

– מכשפה חסודה, עצבות היא, ושדים – אני ולץ ולא־טוב – בטלים ממעש...

– ובכן, מה רצתך?

– סיפור־מעשה, מכשפה רחומה, ממה שנראה, ממה שנשמע...

– למשל?

– על הכל, ובלבד לא על חויזק.

– ואתה, לץ?

– על הכול, אך בלא ליצנות.

ולא־טוב הוסיף:

– הכול טוב, ובלבד שלא לסיים בטוב...

והמכשפה פתחה לאמור:

– ביער רחוק פרוע לפנים נזיר ישב. באו שנים, יצאו שנים, בעשבים וגרעי־

נים ניזון ומבאר־יער קר... ונסתרת מים שתה. שנים לרוב מיישוב נגמל –
ביער ובמערה ישב – גודי... יר פרא וכחיית־בר שפניה פני־אדם נראה.
ואירע, שהדוב או הזאב נ... נו עמו לפעמים בין האילנות, השתהו באמצע,
ניצבו באמצע, השתהו כ... יגע ולא זעו, הביטו בו והביטו, ואחרי־כן חרש
וביראת־חיה פינו לו הד... נתגלגלה אליו אל הנזיר גדיית־יער פרועה
ועמו כאחת במערה הש... ה. מכפו אכלה, לצדו ישנה, ערה יומם ולנה
לילה וליוותו תמיד בכל... יו ביער. חָלַק הנזיר עולמו עם הבריאה היחי־
דה האילמה והכשרה: י... לבו הסיח, סיפר וסיפר עד סופר ואמיתותיו
אמיתות־בוקר והרהורי... הורי־ערב הטהורים אשר מצא גילה והגיד
באמונה לה. ויש שאירי... י־פעם, בקיץ לאחר חצות־יום, ביער ובין
אילן ועלווה – הנזיר הי... תה שעה יושב על האדמה, ועל ידו הגדייה
עָמְדה... היה אוחז ראשה... ן, הופך פניה הקטנים לצד עצמו, ושעה ארו־
כה ארוכה, מחייך ומית... מתבונן בעיניה הקטנות, הפרועות, עיני־פרא
תמימות וכשרות ובשיר־... יתו היה מגמגם כנגדה, מתבונן ומגמגם:

– גדייה, גדייה, גדייתי...

כך שנה, כך שנתיים: חצ... מים על ברכיו בתפילות עמד, במערתו וביער
התפלל על הכול, אשר אתי צ ה ליער, ואך עם גדייתו במלותיו היחידות
והרהוריו הטהורים התח...

ויהי היום – יום קיץ. והנזיר ...רש לו בדד ממערתו ולתוך היער נתעה. כפי
שיארע, שקט ומהורהר, ... לן לאילן, ממקום לחברו, עד שנכנס לתוך
עביות זרה. ומשהתחיל להתבונן במקום הלא־נודע, כבר ביקש להפוך
פניו ולשוב על עקבו, ופתאום אדם לפניו נגלה – כאילו מתוך האדמה נצמח.
הציץ בו האדם בעינים א... ת ומצוות ואמר:

– נזיר, קוראים.

– מי?

– אין מענה.

– לאן?

והאדם הראה גבו השותק... ר ונתן אות לנזיר כי יילך אחריו...

פלוצלינג — און פֿון הינטער לבֿנה און פֿון איר הויכער און ליכטיקער הויכקייט, האָט זיך די מכשפֿה אויף אַ לאַנגן בעזעם רײַטנדיק באַוויזן: — פֿון הויך אַראָפּ, פֿון הויך אַראָפּ און נענטער און נענטער, און אין שדים־רעדל אויפֿן בעזעם אַרײַן. אָפּגעאָטעמט, פֿון הימל, נאַכט און הויך געקומען, האָט זי זיך צו חוזקן געווענדעט:

— חוזק, וואָס האָסטו מיך גערופֿן? און צו וואָס מיר מײַן נאַכט און מײַן פֿליִען געשטערט?...

און חוזק האָט איר געענטפֿערט:

— מכשפֿה גנעדיקע, ס'איז אומעטיק, און שדים — איך און לץ און ניט־גוטער — אָן אַרבעט...

— טאָ וואָס זשע ווילסטו?

— אַ מעשה, מכשפֿה ליבע, פֿון וואָס געזען, פֿון וואָס געהערט...

— למשל?

—פֿון אַלץ, אַבי ניט פֿון חוזק.

— און דו, לץ?

— פֿון אַלץ, נאָר אָן לצנות.

און ניט־גוטער האָט צוגעגעבן:

— אַלץ גוט, נאָר ניט מיט גוטן געענדיקט...

און די מכשפֿה האָט אָנגעהויבן.

— אין אַ ווײַטן ווילדן וואַלד האָט אַ מאָל אַ נזיר געוווינט. יאָרן אײַן, יאָרן אויס, מיט גראָזן און מיט קערנדלעך זיך געשפּײַזט און פֿון נאַענטן און פֿאַרבאָרגענעם וואַלדברונעם וואַסער געטרונקען. יאָרן לאַנג פֿון ישובֿ אָפּגע־ וווינט — אין וואַלד און אין הייל געזעסן — איז דער נזיר ווילד און פֿאַרוואַקסן געוואָרן און ווי אַ ווילדע חיה מיט אַ מענטשלעך פּנים אויסגעזען.

און ס'פֿלעגט זײַן, אַז דער בער אָדער דער וואָלף פֿלעגן זיך אַ מאָל מיט אים צווישן די ביימער טרעפֿן, אָפּשטעלן פֿלעגן זיי זיך אין מיטן, פֿאַרהאַלטן אַ ווײַלע און ניט גערירט, געקוקט אויף אים און געקוקט, און דערנאָך שטיל און מיט חיה־אָפּשײַ אים דעם וועג אָפּטרעטן.

האָט זיך צום נזיר אַ ווילד וואַלד־ציגעלע צוגעשלאָגן און מיט אים אין איינעם אין הייל געוווינט. פֿון זײַן האַנט געגעסן, בײַ זײַן זײַט געשלאָפֿן, געטאָגט און גענעכטיקט און באַשטענדיק אין אַלע זײַנע וואַלד־גענג אים באַגלייט. האָט זיך דער נזיר מיט דער איינציקער שטומער און כשרער בריאה זײַן וועלט געטיילט: גערעדט און זיך אויסגערעדט, דערציילט און אויסדערציילט, און זײַנע ריינע געפֿונענע פֿרימאָרגן־אמתן און פֿאַרנאַכט־געדאַנקען איר געטרויט און אויסגעזאָגט.

און עס פֿלעגט טרעפֿן — אַ מאָל, זומער נאָך האַלבן טאָג, אין וואַלד און צווישן בוים און בלעטער — דער נזיר פֿלעגט דעמאָלט אויף דער ערד זיצן, און נעבן אים איז דאָס ציגעלע געשטאַנען... פֿלעגט ער דאָס פֿאַרן קעפּעלע נעמען, דאָס פּנימל צו זיך אויסדרייען, לאַנג־לאַנג, שמייכלענדיק און תּמעוואַטע דעם אין די ווילדע, תּמימותדיקע און כשרע אייגעלעך אַרײַנקוקן און אויף זײַן ביסל נשאַר לשון צו דעם שטאַמלען, קוקן און שטאַמלען:

— ציגעלע, ציגעלע, מײַן ציגעלע...

אַזוי אַ יאָר, אַזוי צוויי: האַלבע טעג אויף די קני אין תּפֿילות געשטאַנען, אין זײַן הייל און אינעם וואַלד פֿאַר אַלץ, וואָס אויסער וואַלד, געבעטן, און נאָר מיט ציגעלע מיט זײַנע איינציקע ווערטער און ריינע מחשבֿות זיך געטיילט.

איין מאָל — ס'איז זומערטאָג געווען, און דער נזיר האָט זיך אַליין עפּעס ווײַט פֿון זײַן הייל געהאַט אָפּגעטיילט און אין וואַלד פֿאַרגאַנגען. ווי ס'מאַכט זיך אַ מאָל: שטיל און פֿאַרטראַכט, פֿון בוים צו בוים, פֿון איין אָרט צום צווייטן, ביז ער איז אין אַ פֿרעמדער געדיכטעניש אַרײַן. און ווי ער האָט זיך גענומען דעם אומבאַקאַנטן אָרט באַטראַכטן, זיך שוין אויסדרייען געוואָלט און צוריק זיך אומקערן, האָט זיך פּלוצעם פֿאַר אים אַ מענטש באַוויזן — ווי פֿון דער ערד אויסגעוואַקסן. האָט אויף אים דער מענטש מיט שטומע און באַפֿוילנדיקע אויגן אַ קוק געטאָן און אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, מע רופֿט.

— ווער?

קיין ענטפֿער.

— וווּהין?

און דער מענטש האָט דעם שווײַגנדיקן און פֿרעמדן רוקן געוויזן און דעם נזיר אויף זיך נאָכצוגיין אַ צייכן געגעבן...

הפך הנזיר פניו כדי־רגע ׳ציץ לאחוריו, במחשבתו ממערה ומיער ומ־
גדייתו נפרד, ועד מהרה בו, ומבלי לשאול, כבלא־דעה ונכנע, כבר
הלך בעקבי האדם. הלך ׳ד שעה שעתיים, והאדם כל אותו זמן לא הביט
לאחוריו, לנזיר מלה לא אמר, כי אם לבטח דרכו הלך ובביטחה וברצון את
הנזיר אחרי גבו הוליך. מ ׳ם למקום, מיער מחריש ליער מחריש. באשר
בני־אדם לא דרכו, ואין ׳תי אם אדמה ושורש, אדמה שקטה ביער רב־
עומק.

אך הנה הערב הגיע. החמה באלכסון לתוך היער כבר הבהיקה. פסי־שמש שקטים חהובים הרחק בין אילנות שקעו ומתוחים רבצו, וכבוש ורגוע ניצב היער. והאדם עם הנזיר בלכתם העמיקו והעמיקו. והנה עמד יתר־שקט ויתר־אופל. פסי השמש הזהובים התחילו מגיחים קמעה־קמעה. ביער מש־הו נאנח, ודמם, דממה ויער, ערב ויער, ובדומיה לפני אדם ונזיר נס נגלה... קטן וקר ושקט ופניו פני סריס קרים, והוא כך הלך לו, ידיו בכיסיו, מגבעתו הקטנה מעל מצחו מוחת ועל פדחתו מונחת, ובהרחבה ובהרווחה בין אילן ואילן טייל. התייצב כנגדו האדם ושאל:

– ננס, מהיכן?
– מכסדר, נענה.
– ולהיכן?
– אי הכל תמיד...
– ועל מה כך ניגוח?
– יש ממה.
– ממה זה, ננס?
– כשנודדים נודדים ומהלכים מהלכים, שוטים מחפשים וקדושים מתפללים נזירים מתענים ומכשפים מלחשים – וידעים... דע, ננס!
– כי מה?
– כי יש הר, בהר יש מערה, במערה יש אבן, והאבן חתומה...
– ובמערה?
– במערה – מגילה, במגילה כתוב לאמור...
– כי?
– כי – חדווה בכנפיים ונשר בעבים, עיניים בראשו ומרחק לפני העיניים, ואמת לא רמה ולא רחוקה.
– והיכן?
– אמת בארץ.
– אמת?
– כן אמת היא הגרעין...
– והמקום?
– הוא סוד.
– וידוע יידע על כך?
– הנה של ההוא... העז!

וכאן הננס על הנזיר הראה ושב, ידיו בכיסיו, קר וקטן וכלפי הקרקע, בשופי דרכו הלך. או־אז כבר הפך גם האדם פניו לנזיר ואמר:
– נזיר, שמע: עליך מוטל, עליך נגזר, כי גדייה תבקש, הגרעין תמצא ומנוחת

הננס תדריך... אך ראה: ה׳ ׳מר מעצות, רחק מפגישות... רצונך – שונאך,
חפזונך – מסיתך, המקר׳ ׳עך, ואורך הרוח – ההוא, אשר יאהבך...
והציפורה מורת דרכך ׳יה...
אמר, הפך פניו ובצד, שנ׳ בא הננס, הלך ונעלם.
חרש הלילה ירד. עשביב ׳בי־דממה, ענפים וענפי־רום, עלים, אילנות
היו תלויים בדממה, כבה׳ האוויר – לא זיע לא רחש, לא עוף, לא ציוץ

אויסגעדרייט אויף אַ ווײַלע האָט זיך דער נזיר, אויף צוריק וועגס אַ קוק געטאָן, אין מחשבֿה מיט הייל און וואַלד און זײַן ציגעלע זיך געזעגנט, און באַלד זיך ווײַטער אומגעקערט, און ניט איבערפֿרעגנדיק, ווי אָן אַ דעה און אונטער־געגעבן, שוין דעם מענטשן נאָכגעגאַנגען. געגאַנגען און געגאַנגען אַ שעה און צוויי, און דער מענטש האָט די גאַנצע צײַט זיך צוריק ניט אומגעקוקט, דעם נזיר קיין וואָרט ניט געזאָגט, נאָר זיכער און גלײַך זײַן וועג געגאַנגען און בטוח און מיט ווילן דעם נזיר נאָך זײַן פּלייצע געפֿירט. פֿון אָרט צו אָרט, פֿון שטילן וואַלד אין שטילן וואַלד, וווּ מענטשן טרעטן ניט, נאָר ערד און וואָרצל, שטילע ערד אין וואַלד אין טיפֿן.

נאָר אָט איז דער פֿאַרנאַכט אָנגעקומען. די זון האָט אין אַלכסון שוין אין וואַלד אַרײַנגעשײַנט. שטילע און גאָלדענע זונענפּאַסן זײַנען ווײַט צווישןביימער פֿאַרגאַנגען און אויסגעצויגן געלעגן, און אײַנגענומען און רויִק איז דער וואַלד געשטאַנען. און דער מענטש מיטן נזיר זײַנען אַלץ טיפֿער און טיפֿער גע־גאַנגען. און אָט האָט אָנגעהויבן שטילער און טונקעלער ווערן. די גאָלדענע זונענפּאַסן האָבן זיך פּאַמעלעך־פּאַמעלעך אַרויסרוקן גענומען. האָט אין וואַלד עפּעס אַ זיפֿץ געטאָן, און שטיל איז געוואָרן. שטיל אין וואַלד, פֿאַר נאַכט אין וואַלד, און אין דער שטילקייט האָט זיך פֿאַר מענטש און נזיר אַ קאַרליק באַוויזן... קליין און

קאַלט און רויִק, מיט קאַלטן סריס־פּנים איז ער זיך אַזוי געגאַנגען, די הענט אין די קעשענעס, דאָס קאַפּעליושל העכער שטערן אַרויפֿגערוקט און אויף דער פּאַטי־ליצע געלעגן, און ברייט און רחבֿותדיק צווישן בוים און בוים שפּאַצירט. אָפּ־געשטעלט האָט זיך אים אַנטקעגן דער מענטש און אים אַ פֿרעג געטאָן:

— קאַרליק, פֿון וואַנען?
— פֿון כסדר, — האָט ער אָן ענטפֿער באַקומען.
— און וווּהין?
— ווּ אַלע תּמיד...
— און וואָס אַזוי אויפֿגעלייגט?
— ס׳איז דאָ פֿון וואָס.
— פֿון וואָס אַזוינס, קאַרליק?
— אַז וואַנדערער וואַנדערן און גייערס גייען, נאַראָנים זוכן און הייליקע בעטן, נזירים פֿאַסטן און מכשפֿים שפּרעכן — און ווייסן, ווייס קאַרליק!...
— אַז וואָס?
— אַז פֿאַראַן איז אַ באַרג, אין באַרג איז אַ הייל, אויף הייל איז אַ שטיין, און דער שטיין איז געחתמעט...
— און אין דער הייל?
— אין דער הייל — אַ מגילה, אין מגילה שטייט געשריבן...
— אַז?
— אַז — פֿרייד אין די פֿליגלען און אָדלער אין וואָלקן, אויגן אין קאָפּ און ווײַטקייט פֿאַר אויגן, און אמת — ניט הויך און ניט ווײַט...
— און ווּ?
— אמת אין דער ערד.
— אמת?
— יאָ, אמת איז דאָס קערנדל...
— און דאָס אָרט?
— איז אַ סוד.
— און ווייסן ווייס דערפֿון?
— אָט אַ דעמס... ציג!

און דאָ האָט דער קאַרליק אויפֿן נזיר אָנגעוויזן און זיך ווײַטער, די הענט אין די קעשענעס, קאַלט און קליין און בײַ דר׳ערד, רויִק זײַן וועג געגאַנגען. אויסגעדרייט האָט זיך שוין דעמאָלט אויך דער מענטש צום נזיר און אַ זאָג געטאָן:
— נזיר, הער: אויף דיר איז מוטל, אויף דיר געפֿאַלן, זאָלסט ציגעלע

אָפּזוכן, דאָס קערנדל געפֿינען און דעם קאַרליק זײַן רו שטערן... נאָר זע: היט דיך פֿון עצות, דערווײַטער זיך פֿון באַגעגענישן... דײַן ווילן איז דײַן שונא, דײַן אײַלן — פֿאַרפֿירער, דער צופֿאַל — דײַן פֿרײַנד, און געדולד — דער, וואָס ליבט דיך... און דאָס פֿייגעלע וועט דײַן וועגווײַזער זײַן...

אָפּגעזאָגט, זיך אויסגעדרייט און אין דער זײַט, פֿון וואַנען קאַרליק איז געקומען, אַהין אַוועקגעגאַנגען און פֿאַרשוווּנדן.

שטיל איז די נאַכט צוגעפֿאַלן. גראָז און שטילע גראָז, צווײַגן און העכער צווײַגן, בלעטער, ביימער, זײַנען דאָ אין שטילקייט, ווי אין דער לופֿט, הענגען געבליבן — קיין ריר און קיין שאָרך, קיין פֿויגל, קיין פּיפּס פֿון פֿויגל און קיין

עוף ולא ניע. היער באפס נשימה עמד, וחרישי ואפל נכנס בו הערב: – מה חרישי ויחף, ומקודש לקודש־קודשים, וביער לעת מנחה ובמנוחה של עת מנחה את הנזיר על ברכיו הביא.

כרע הנזיר והתפלל:

– שר היער ושר מנחה ביער, גלה לי דרכי... שלח לי את גדייתי – שומרי ומלווי... שמרני משגגות, מבשולות ומקרים רעים... והשמיעני קול הציפור – מזומנתי ומורת דרכי... עתה, כיער ובמנוחת־יער יהיה האות...

כילה תפילתו הנזיר, ולא עמד עוד מכרוע. משקיט ומאפיל כבר עמד היער ועל אילניו ועשביו כלעת־רצון חיכה. וקול נשמע, מן היער ומן העומק, מערב, ומדממתו נסתלסלה ציפור בגרונה: –

– פיד ופיד – תודה על היום, שמחה למחר, השמש באה, השמש תזרח, ואור בשמים ומאכל על הארץ, ...ר לגונן קן וציפור... ואתה הנזיר, אל תדאג, תשב פה, תשב לילה ובבוקר השכם, והכול יתבהר בהנץ החמה, ובטח ותשקוט, הציפור לא תעזבך...

כילה ניגונו, דומם טפח בכנפיו, התעופף ולא היה.

והנזיר קם אז מכרוע, תר מקום למלון לו, במנוחה ובמתון התחיל מתבונן סביבו, בחר, חרש צנח ושבת.

בטוב ולבטח ישן הנזיר אותו לילה. ועם השכמה, בעמוד השמש ברום השמים והטילה ראשון זהרי־...־זהב בוער, על פני הנזיר נקרתה, חיממתו וטיפחתו, העירתו וחיממתו לסוף – באמונה ובטובה, ובאורה – לבוקרו של יום עוררתו. וכאשר ... את עיניו פקח, פתאום במפתיע ראה בחיקו גדייתו שוכבת. קרובה אליו, ...קטה עמו היתה הגדייה ועיניה פקוחות, מושכמה ומסורה בעיניו הצי... וכאילו מכבר, מהנץ לקומו ציפתה. והנזיר נער, ישב, אחז ראש הגדייה ובאהבה ובאושר חיבקה וניפפה: גדייה, גדי, גדיה, אתא גדיא...

וכבר הציפור לנזיר בין העצים חיכתה ומיד התנגנה:

– פיד־ופיד – והכול ברור, יום חדש, הבטחה נאמנה, דבר הציפור הגידה תמול... הוא שומרה, מקיבה, לא תונה. ועתה קום, תפליג לדרך...

והנזיר ממשכבו קם ובן־אורו ובן־חורין עם יער ובבטחון הלך...

והנזיר הלך, מתוך יער ולתוך יער, מעובי לחברו, הגדייה לצדו, הגדייה בת־לווי, ממקום למקום והיער אין סוף והעצים – אין קצה.

וזמן כלה. באשר ער יומם לא לן לילה, יחף וממורסט, כך ימים תמימים על אדמת היער הדמומה פסע, בין עלי אדמה רקבים ורכים וענפי אילנות לו דרך עשה, ודומם, מהורהר, בשוגג ובלי משים את נחשי היער הקטנים הפחיד. שמעו ארנביות וסנאים פסיעותיו, היו בבת אחת זוקפים אזניהם, על אילן ומאחורי אילן נעצרים, פחודים הציצו והאזינו ובבת־אחת דלוג וקפוץ ובין אילן וענפים נעלמו.

ונזיר וגדייה הלכו והוסיפו – זה ליד זה, פעמים זה אחר זה, דיבור לא דיברו, זה בזה לא הביטו, בדלו – איש איש נתון בשלו וזה שוכח את זה. שכחתם גם הציפור: כל אותו זמן אף פעם אחת דרכם לא הזכירה, אף פעם אחת – לא בבוקר־השכם ולא בהערב־יום – על אילן לא נגלתה, עם הנץ לא העירה, עם לילה לא ניחמה וכל אותו זמן שלומם לא פקדה... עגומים וללא מורה־דרך כאילו דרכם ומטרתם שכחו, כאילו סתם ובאפס־זכרון נגררו ולכל מוצא לא ציפו עוד.

באוועגונג. דער וואלד איז דאן אן אטעם געשטאנען, און שטיל און טונקל איז אין אים דער פארנאכט אריינגעגאנגען: — ווי שטיל און בארוועס, און פון קודש אין קודש־קדשים, און אין וואלד צו מנחה און אין רו פון מנחה דעם נזיר אויף די קני געטראפן...

געקניט האט דער נזיר און געבעטן:

— האר פון וואלד און פון מנחה אין וואלד, באווייז מיר מיינע וועגן... שיק מיר מיין ציגעלע צו — מיין היטער און מיין באגלייטער... און היט מיך פון טעותן, פון שטרויכלונגען און אנשיקענישן... און מאך מיך דעם פויגלס קול הערן — מיין באשערטן און מיין וועגווייזער... איצט אין וואלד און אין רו פון וואלד זאל דער צייכן זיין...

אפגעבעטן האט דער נזיר און פון קניען נאך ניט אויפגעשטאנען. שטילער און טונקעלער איז שוין דער וואלד געשטאנען און מיט ביימער און גראזן ווי אויף אן עת־רצון געווארט. און א קול האט זיך דערהערט, פונעם וואלד און פון דער טיף, פון פארנאכט און פון דער שטילקייט האט זיך א פויגל אויף זיין העלדזל צעלאזט: —

— „פיט און פיט — א דאנק פאר היינט, א פרייד אויף מארגן, די זון פארגייט, די זון וועט אויפגיין, און ליכט אין הימל, און שפייז אויף ערדן, און וואלד צו שיצן די נעסט און פייגלען... און נזיר דו, ניט זארג, פארבלייב דא, פארבלייב אויף נאכט, און פרי צו מארגן — און אלץ ווערט קלאר מיט זונען־אויפגיין, און זיכער זיי און רויק בלייב, דער פויגל דיך וועט ניט פארלאזן...“

אפגעשפילט, שטיל און מיט די פליגעלעך א מאך געטאן, א פלי געטאן און ניט געבליבן.

איז דער נזיר דאן פון קניען אויפגעשטאנען, אן ארט אויף נאכטלעגער זיך אויסגעזוכט, רויק און פאמעלעך זיך ארומקוקן גענומען, אויסגעקליבן, שטיל זיך אראפגעלאזט און זיך אנידערגעלייגט.

גוט און זיכער איז דער נזיר יענע נאכט אפגעשלאפן. און אין דער פרי, אז די זון איז שוין הויך אין הימל געשטאנען און אין וואלד דעם ערשטן גאלדענעם פאסנשיין אריינדערלאנגט, האט זי זיך אויפן נזירס פנים געטראפן, אים געוואַרעמט און געווארט, געוועקט און געווארעמט, און לסוף — געטריי און גוט און ליכטיק אים צום פרימארגן דערוועקט. און אז דער נזיר האט די אויגן געעפנט, האט ער פלוצעם און אומגעריכט אין דער שויס ביי זיך זיין ציגעלע ליגן דערזען, נאענט ביי אים און שטיל ביי אים איז דאס ציגעלע מיט אפענע אויגן געווען, פרימארגנדיק און איבערגעגעבן אים אין די אויגן געקוקט, און ווי פון לאנג, פון פאר טאג אויף זיין אויפשטיק געווארט. און דער נזיר האט זיך א כאפ געטאן, זיך אויפגעזעצט, דאס ציגעלע פארן קעפעלע אנגענומען און ליב און גליקלעך געהאלדזט און געגלעט עס: ציגל, ציגעלע, געקומען ציגעלע...

האט שוין דער פויגל אויפן נזיר צווישן בלעטער געווארט און באלד א שפיל געטאן:

„פיט און פיט — און אלץ איז קלאר, דער טאג איז ניי, באגלייבט הבטחה, דעם פויגלס ווארט געזאגט האט נעכטן... ער היט, ער האלט, ער וועט ניט נארן. און איצט שטיי אויף, אין וועג זיך לאזן...“

איז דער נזיר פון זיין געלעגער אויפגעשטאנען און פרי און פריי מיט וואלד און מיט בטחון זיך אוועקגעגאנגען...

איז דער נזיר געגאנגען, וואלד אויס און וואלד איין, פון איין געדיכטעניש צום צווייטן, מיט ציגעלע ביי זייט, מיט ציגעלע באגלייטער, פון ארט צו ארט, און צום וואלד איז קיין סוף, און צו ביימער — קיין גרענעץ.

און א צייט איז אוועקגעגאנגען. ווו געטאגט, ניט גענעכטיקט, בארוועס און אפגעריסן, האט ער זיך אזוי גאנצע טעג אויף דער שטילער וואלדערד געשפאנט, צווישן פוילע און ווייכע ערדבלעטער און דארע ביימערצווייגן זיך א וועג געמאכט, און שטיל, פארטראכט, אומגערן און ניט וועלנדיק די וואלדשלענגלעך געשראקן. האבן העזעלעך און וועווריקלעך זייערע טריט דערהערט, פלעגן זיי מיט א מאל די אויערלעך אנשטעלן, אויף בוים און הינטער בוים זיך פארהאלטן, איבערגעשראקענע קוקן און זיך איינהערן, און מיט א מאל א היפע און א שפרונג טאן און צווישן בוים און צווייגן פארשווינדן ווערן.

און ווייטער זיינען נזיר מיט ציגעלע געגאנגען — איינער ביים אנדערן, א מאל איינער הינטער אנדערן, קיין ווארט ניט גערעדט, קיין מאל זיך ניט איבערגעקוקט, זיך אפגעלאזן — יעדערער מיט זיך פארנומען און איינס אן אנדערן פארגעסן. פארגעסן האט אן זיי אויך דאס פייגעלע: פאר דער גאנצער צייט זיי קיין איין מאל אין וועג ניט דערמאנט, קיין מאל ניט — ניט אין דער פרי און ניט פאר נאכט — זיך אויף קיין בוים ניט באוויזן, אויף טאג ניט געוועקט, אויף נאכט ניט געטרייסט און מיט גרוס און שלום זיי פאר דער גאנצער צייט ניט באפוילן... אומעטיק און אן וועגווייזער האבן זיי ווי דעם וועג און דעם ציל פארגעסן, ווי סתם און אן זיכרון געשלעפט זיך און אויף קיין אויסוועג שוין ניט ארויסגעקוקט.

אך פעם אחת – בוקר יער דומם ומשכים היה. השמש זה אך עתה ליער נכנסה והיה, בצאת הנזיר וגדייתו לדרך, והנה הם עד מהרה בכר קטן ופרוז... מוקף יער, באפס עצים, אך מגודל עשב ירוק וגבוה. נעצרו, תרו סביבם ובחידוש לא הסכינו ובעונג בכר הפרוח התבוננו. ויהי בעומדם כה ומן היער, מצד שכנגד הגנס יצא ובא לקראתם... ניגש ושאל פי הנזיר:

– נזיר, להיכן עם הגדייה?

הנזיר מהורהר השיבו:

– לאן? לאשר נקראים...

– ומה עגום כל־כך?

– הדרך לא נודעת. והציפור אינה באה.

ניגש הגנס בסמוך לנזיר, בחומרה ומלמטה למעלה בעיניו הציץ וכה אמר:

– נזיר שוטה! הציפור מתה! אתה מחכה לשוא!

– נו?

– האמן לגנס, היער לגנס הוא, ויער הוא עד: האדם – מסית, האדם איש תחפושת, יגיעה של חוזק, יגיעה של לץ, לגלג: כסבור יפתך בגנס לעבי יער. יגיעה של הבל!... רקוק ודע: – ועתה גנס ניגש סמוך ואדוק וביתר חומרה בעיני הנזיר התבונן – דע, אפילו חיתה ציפורך, בידי גנס מלכודה, לקטון ולגדול, משרתים אין מספר, העושים רצונו מוכנים לציית בכל שליחויות – הציפור שוב איננה, מתה ציפור!

– ובכן?

– הבט וראה... והנזיר א׳ ליניו זקף וראה:

במקום הכר הפרוח טירה יפה להפליא עמדה... בהשכמה ובאור השכמה ודלת לה וחלונות... החצר הטירה וכל בנייני הטירה נחו בתוך ההשכמה, עמדו ובמנוחה ושלום ... חים התכוננו. דוממה היתה הטירה. ערוכה ופתוחה עמדה החצר מסו... ונקייה וריקה, וריקות בה הדהדה. מוכן ופתוח אף פשפש השער הקטן ... והגנס הראה לו לנזיר את הפישפש ובהר־חבה וטוב־לב אמר:

– אתיו!

ביקש הנזיר להישמע לגנס. ב... הרה לחצר לבוא, לטירה ליכנס ולחלץ עצמותיו מדרך רבה ומייגעת... עוד עמד כדי רגע, כמהרהר ונמלך... אך פתאום נזכר דבר האדם אשר אמר בטרם לכתו: ׳הישמר מפגישות׳, – והוא בבת־אחת ובכוח הסב את עצמו לאחור, בחופזה ותנופה חיפש בעיניו הגדייה. הבחין בה, אחז בקרנה ואמר:

– גדייה, בואי, לא פה נועד לנו לנוח...

ובו ברגע מיער ומעומק־יער הציפור יצאה, על פני הנזיר חלפה, לעיניו חלפה. מהרה ומהרה, בכנפיה פרחה וליער שבצד שכנגד עופפה... וכשהנזיר הפך לצד הגנס את פניו, לא היה שיור מטירה וגנס: המקום שוב היה פנוי ומפנה ומוקף יער ב... עשבים גבוהים עומד ונטוע...

ניגוח ומרוצה מיהר הנזיר ל...תוך יער שכנגד הפליג ומעודד ומזורז לניגון בוקר מפי הציפור האזין:

– ׳פיד ופיד – טוב וטב, לראשונה וכולך שלום. וכן תהיה גם בשנייה, וכן הדין גם בשלישית... ותמיד את הגדייה, ובסמוך הגדייה, ואתה עומד בנסיונות. וכן חת, ותרי ותלת, תצא גם ל דרך, ולסוף לשל אמת, נזיר, לך והוסף ולך, והציפור בך הוגה׳...

ניגנה עד תום ולא היתה ...יד

רוהט ומרוצה הנזיר לדרך הפליג, עליז ומעולז כל הדרך כאילו משהו פיזם, מפקידה לפקידה נ... מתחת רגליו ודרכו פרח־יערות קטף ולאפו

נאר איין מאל — ס׳איז אַ שטילער און אָנהייבנדיקער וואַלד־פֿרימאָרגן געווען. די זון איז נאָר וואָס אין וואַלד אַרײַנגעקומען. איז געווען, ווי דער נזיר מיטן ציגעלע האָבן זיך געהאַט אין וועג געלאָזט, זײַנען זיי באַלד עפּעס אויף אַ קליינעם פֿרײַען פּלאַץ אַרויס... פֿון וואַלד אַרומגענומען, פֿון ביימער פֿרײַ, נאָר מיט הויכן און גרינעם גראָז באַוואַקסן. האָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט, זיך אַרומגעקוקט, און עפּעס נײַ, ניט געוווינט און מיט הנאה דעם פֿרײַען אָרט באַטראַכט. און ווי זיי זײַנען אַזוי געשטאַנען, איז פֿון וואַלד, פֿון דער אַנטקעגן זײַט, דער קאַרליק אַרויסגעגאַנגען און זיי אַנטקעגן געקומען... צוגעגאַנגען און דעם נזיר אַ פֿרעג געטאָן:

— נזיר, וווהין מיטן ציגעלע?

האָט אים דער נזיר פֿאַרטראַכט געענטפֿערט:

— וווהין? וווהין מע רופֿט...

— און וואָס אַזוי אומעטיק?

— דער וועג איז אומבאַקאַנט. און דאָס פֿייגעלע קומט ניט.

איז דער קאַרליק דאַן האַרט צום נזיר צוגעטראָטן, אים שטרענג און פֿון אונטן אַרויף אין די אויגן אַ קוק געטאָן און אַזוי געזאָגט: —

— נזיר נאַר! דאָס פֿייגעלע איז געשטאָרבן! דו וואַרטסט אומזיסט!...

— נו?

— גלייב דעם קאַרליק, וואַלד איז דעם קאַרליקס, און וואַלד איז אַן עדות: דער מענטש — אַ פֿאַרפֿירער, דער מענטש — אַ פֿאַרשטעלטער... ס׳איז חוזק מיט אַרבעט, ס׳איז לץ, האָט געשפּעט ער: געמיינט דיך פֿאַרקריגן מיט קאַרליק אין וועלדער. די אַרבעט אומזיסטע! שפּײַ אויס און וויס: — און דאָ איז קאַרליק נאָך האַרטער צוגעטראָטן און נאָך שטרענגער אין נזירס אויגן געקוקט — וויס, דײַן פֿייגעלע וואָלט אַפֿילו געלעבט, איז בײַ קאַרליק אַ נעץ, פֿאַר קליין און פֿאַר גרויס, און דינערס אָן צאָל, וואָס טוען זײַן ווילן און גרייטע צו פֿאָלגן אויף שליחותן אַלע — דער פֿויגל נישטאָ שוין, דער פֿויגל איז טויט!

— איז וואָס?

— טו אַ קוק... — און דער נזיר האָט די אויגן אויפֿגעהויבן און דערזען: — אויפֿן אָרט פֿון פּלאַץ פֿון ליידיקן איז אַ וווּנדער־שיינער פּאַלאַץ געשטאַנען... אין דער פֿרי און אין דער שײַן פֿון אינדערפֿרי און מיט טיר און מיט פֿענצטער האָט דער הויף און דער פּאַלאַץ און אַלע בנינים פֿון פּאַלאַץ אין פֿרימאָרגן גערוט, געשטאַנען און מיט רו און מיט שלום צו זיך אורחים אָנגעבריים. שטיל איז דער פּאַלאַץ געווען. אויפֿגעראַמט און צוגעגרייט איז דער הויף געשטאַנען ריין און ליידיק, האָט מיט ליידיקייט געקלונגען. גרייט און אויפֿגעעפֿנט איז אויך דאָס קליינע טויער־פֿאַרטקעלע געשטאַנען... און דער קאַרליק האָט דעם נזיר אויפֿן פֿאַרטקעלע אָנגעוויזן און ברייט און גוטהאַרציק אַ זאָג געטאָן:

— אַרײַן!

געוואָלט האָט דער נזיר באַלד דעם קאַרליק פֿאָלגן, באַלד אין הויף אַרײַנטרעטן, אין פּאַלאַץ אַרײַנגיין און פֿון לאַנגן וועג און מידקייט די גלידער אויסרוען... איז ער נאָך אַ ווײַלע געשטאַנען, ווי געטראַכט און זיך איבערגעלייגט... נאָר פּלוצעם האָט ער זיך אָן מענטשנס אָנזאָג, וואָס פֿאַר זײַן אַוועקגיין, דערמאָנט: „היט זיך פֿון באַגעגענישן" — און ער האָט זיך מיט אַ מאָל און מיט כּוח אויף צוריק אַ דריי געטאָן. אויף גיך און מיט אימפּעט דאָס ציגעלע מיט די אויגן אַ זוך געטאָן, דאָס דערזען, האָט ער דאָס פֿאַרן האָרן אָנגענומען און אַ זאָג געטאָן:

— ציגעלע, קום... ניט דאָ איז זיך אונדז אָפּרוען באַשערט...

איז אין דער מינוט פֿון וואַלד און פֿון טיפֿן וואַלד דאָס פֿייגעלע אַרויס, פֿאַרבײַ דעם נזיר דורך, בײַ די אויגן אים פֿאַרבײַ. גיך און גיך מיט פֿליגעלעך אַוועק און אין וואַלד, וואָס אין דער אַנטקעגן זײַט, פֿאַרפֿלויגן... און אַז דער נזיר האָט צום קאַרליק־זײַט זיך אויסגעדרייט, איז שוין פֿון קאַרליק און פֿון פּאַלאַץ קיין סימן ניט געווען: דער אָרט איז ווײַטער פֿרײַ און ליידיק און פֿון וואַלד אַרומגענומען אין הויכע גראָזן געשטאַנען...

אויפֿגעלייגט און צופֿרידן, האָט זיך דער נזיר באַלד אין דעם אַנטקעגן־וואַלד אַרײַנגעלאָזט און געשטאַרקט און מונטער דעם פֿייגעלעס פֿרימאָרגנשפּיל געהערט:

— „פּיט און פּיט — וויל, און וויל, דאָס ערשטע מאָל און גאַנץ אַרויס. אַזוי וועט זײַן דאָס צווייטע מאָל, אַזוי דאַרף זײַן אויך דריטע מאָל... און שטענדיק נאָר דאָס ציגעלע, און הינטער האַנט דאָס ציגעלע, שטייט מען דאַן נסיונות בײַ. און איינס אַזוי, און צוויי און דרײַ, גייט מען אויך אויפֿן וועג אַרויס און לסוף אויף אמתן... נזיר, גיי און ווײַטער גיי, און פֿויגל דיך אין זינען האָט..."

אָפּגעשפּילט און ווײַטער ניט געבליבן.

לעבעדיק און אויפֿגעלייגט האָט זיך דער נזיר דאַן אין וועג געלאָזט, פֿריילעך און געהויבן האָט ער זיך דעם גאַנצן וועג ווי עפּעס אונטערגעזונגען, אַלע מאָל זיך אָפּגעשטעלט, פֿון אונטער די פֿיס און פֿון וועג אַ וואַלד־בלימעלע אָפּ־

קרב, מדי רגע ברגע גדייה זכר: אם משהו נכשלה, הפך פניו, המתין לה – תצא מבין האילנות. שיוו: צדיו עמה, זירזה להיותה קרובה לו, בתודה ורצון הביט בה, גיפפה והוסיף וגיפפה:

– כן, גדייה, גדייה... כן גדייה יאה...

ושוב יצאו יום ויומיים ושלושה ימים... ביער עלה בוקר, ביער ירד ערב. נזיר וגדייה שוב נשתתקו ונו יו, רפי־רוח ודוממים בין אילני־יער נגררו – מתוך ולתוך, לתוך ומתוך, קק והלוך העמק והוסף – והציפור המהלכים שוב שכחה.

שפלה הפעם רוחו של נזיר, לאה ויגע נראה עתה בדרך, שומם וללא שחר המהלך נחשב לו; מניעות ומכשלות עתה רבו כן רבו, כן נדמו לו, ובדי יער חפים וצמוקים, תלויים ויורדים מאילניהם, היו מדי פעם בפעם פוגעים בו, נטפלים לו, פוגעים ומרעימים...

אף בגדייה נהג הנזיר קוצר־רוח: תדיר הקדימה בלכתו, מעולם לא הביט בה, לא חננה ולא שם לבו עליה: הולכת – הולכת, אינה הולכת – יהי כן... והרגישה בכך גם הגדייה: כל אותו הזמן הנזיר לא השים בה עין. דוממה, עלובה ומפגרת הלכה מרחוק אחריו, דכאה וחפה, כמרגשת עוון והניחה את הנזיר בדד ברע ולא־טוב בו.

עד כי היה היה... עם ערב... הנזיר עייף ויגע, לאחר הליכת־יומם ארוכה ובטלה, למקום־מה התגלגל, ללינת לילה שכב וכבר חישב להרדם. אולם אך עיניו עצם, שומע הוא, לא הרחק ממנו על האדמה ובין עלי־יער משהו רוחש והולך – משהו נגרר, מרעיש ומגיח. מתוך האדמה בדממה, בזהירות ובגניבה, שני גמדי־לילה יצאו ועל שפת דלתם הזעירה ישבו... דממה. אילו רגעים כך ישבו והחרישו. אולם עד־מהרה גמד־לילה לחברו פנה ושאל:

– אי אתה יודע, זוטראי, מה בעולמנו מתרחש? שמא משהו חדש שמעת?...

– שמעתי, – השיב האחר.

– מה?

– העולם צוחקים...

– על מה?

– מספרים סיפור־מעשה.

– מעשה במי?

– כן, בשוטה, שחיפש את השוטה... אמרו לו, אם ימצאנו, ההוא יאשרנו: השוטה עשיר, השוטה טוב, ודינרים משתפכים משרווליו... יצא לחפשו...

– נו?

– את כל העולם סבב, בכל הארצות חקר, עם כל החכמים התרעה, חכמים עצות לו השיאו, ולא־כלום: את השוטה אמנם לא מצא.

– הוא המשל, זוטראי. והנמשל?

– ביער משוטט זה כמה נזיר... אדם קראו, ציפור הבטיחתו, הוא מחפש את הגרעין...

– נו?

– הגרעין גם בו סיפור־מעשה... משלנו מספרים: לפנים היה גמד־לילה, פעם אחת שמע מספרים בהם בשמים, ביקש היות בשמים. אל מלכנו התחנן, והוא ביד נשרו מסרו. הנשר טס עימדו, הוא טס וטס סביב־סביב... ו... עד

עצם־היום, וגמד־הלילה קול ממנו ולא קשב... אומרים: גמד־הלילה כבר מבקש לשוב... רוא א, כי לא יבוא השמימה...

– על שום מה?

– השמים, זוטראי, בדאו

– והנמשל?

– הנמשל, זוטראי, הוא ה ן.

– ומה, זוטראי, היית אומ זיר?

גערישן און צו דער נאָז דאָס דערלאַנגט; אַלע ווײַלע דאָן זיך אָן ציגעלע דער־מאָנט; ווען עס איז עטוואָס הינטערשטעליק געבליבן, האָט ער זיך אויסגעדרייט, אויף דעם צוגעוואָרט — זאָל עס פֿון צווישן די ביימער אַרויס. זיך אויסגעגלײַכט מיט דעם, האָט ער דאָס צו זיך צוגעאײַלט. מיט דאַנק און צופֿרידן געקוקט אויף דעם, דאָס געגלעט און אָבער געגלעט; —

— יאָ, ציגעלע, ציגעלע... יאָ, וויל ציגעלע...

און אַוועקגעגאַנגען איז ווײַטער אַ טאָג און צוויי און דרײַ... אין וואַלד איז טאָג געוואָרן, אין וואַלד איז נאַכט געוואָרן. נזיר מיט ציגעלע זײַנען ווײַטער אַנטשוויגן און אומעטיק געוואָרן, אַפּהענטיק און שטיל צווישן וואַלדביימער גע־שלעפּט זיך — אַרויס און אַרײַן, אַרײַן און אַרויס, און אַלץ טיפֿער און טיפֿער — און דאָס פֿייגעלע האָט זיך ווידער אָן די גייערס פֿאַרגעסן... אַראָפּגעפֿאַלן איז שוין דאָס מאָל בײַ זיך דער נזיר, מידער און פֿאַרלאָזענער האָט ער איצט אין וועג אויסגעזען, אומזיניקער און פּוסטער האָט אים איצט דער גאַנג אויסגעוויזן; מניעות און שטרויכלונגען פֿלעגן זיך אים איצט אָפֿטער מאַכן, זיך אים אויסווײַזן, און אומשולדיקע און דאַרע וואַלדצווײַגן, וואָס פֿון ביימער אַראָפּהענגען, פֿלעגן אים אַלע מאָל פֿאַרטשעפּען, דערקוטשען און דערצערנען...

אומגעדולדיק איז דער נזיר אויך צום ציגעלע געוואָרן, כּסדר פֿאַר דעם פֿאַר פֿריִער געגאַנגען, קיין מאָל צו דעם ניט געקוקט, דאָס ניט באַגיטיקט און קיין אַכט אויף דעם ניט געגעבן; גייט עס — גייט עס, גייט עס ניט — זאָל עס... און געפֿילט האָט עס אויך דאָס ציגעלע: פֿאַר דער גאַנצער צײַט דעם נזיר אין אויג זיך ניט געוואָרפֿן. שטיל, אָרעם און הינטערשטעליק פֿון ווײַטן אים נאָכ־געגאַנגען, דערשלאָגן און אומשולדיק, עפּעס ווי שולדיק זיך געפֿילט און דעם נזיר אין בייזן און אין נישט־גוטן אַליין געלאָזן...

ביז איין מאָל... פֿאַר נאַכט... דער נזיר האָט זיך דאָ אַ מידער און פֿאַר־מאַטערטער נאָך אַ לאַנגן און פּוסטן טאָג־אומגיין, זיך צו אַן אָרט דערשלאָגן, זיך אויף נאַכטלעגער באַלייגט און שוין אײַנשלאָפֿן געוואָלט. נאָר ווי ער האָט די אויגן צוגעמאַכט, הערט ער, ווי ניט ווײַט פֿון אים אויף דער ערד און צווישן וואַלדבלעטער האָט זיך עפּעס פֿאַרקען גענומען — עפּעס שאַרן, אויפֿרודערן און אַרויסגיין. זײַנען פֿון דער ערד שטיל, פֿאַרזיכטיק און בגנבֿה צוויי שרעטעלעך אַרויסגעגאַנגען און זיך אויפֿן ראַנד פֿון זייער טירעלע אַוועקגעזעצט... שטיל. אַ פּאָר מינוט זײַנען זיי זיך אַזוי געזעסן און געשוויגן. נאָר באַלד האָט זיך איין שרעטעלע צום צווייטן געקערט און אַ פֿרעג געטאָן:

— ווייסטו ניט, מענטשעלע, וואָס בײַ אונדזער עולם טוט זיך? האָסטו אפֿשר עפּעס נײַס געהערט?

— געהערט, — האָט דאָס צווייטע געענטפֿערט.

— וואָס?

— דער עולם לאַכט...

— פֿון וואָס?

— מע דערציילט אַ מעשׂה.

— אַ מעשׂה?

— יאָ, מיט אַ נאַר, וואָס האָט דעם נאַר געזוכט... געזאָגט האָט מען אים, געפֿינט ער אים, וועט ער אים גליקלעך מאַכן: דער נאַר איז רײַך, דער נאַר איז גוט, און רענדלעך שיטן זיך אים פֿון די אַרבל... איז ער אים זוכן געגאַנגען...

— נו?

— איז ער גאָר די וועלט אויסגעגאַנגען, אין אַלע לענדער געפֿאָרשט, בײַ אַלע קלוגע לײַט געווען, חכמים האָבן אים עצות געגעבן, און גאָרניט: דעם נאַר טאַקע ניט געפֿונען.

— דאָס איז אַ משל, מענטשעלע. און דער נמשל?

— אין וואַלד דרייט זיך שוין לאַנג אַ נזיר אַרום... אַ מענטש האָט אים גערופֿן, אַ פֿויגל האָט אים צוגעזאָגט, ער זוכט דאָס קערנדל...

— נו?

— מיט קערנדל איז אויך אַ מעשׂה... אונדזערע דערציילן: אַ מאָל איז געווען אַ שרעטעלע, האָט עס איין מאָל געהערט פֿון הימל דערציילן, האָט זיך דעם אין הימל פֿאַרוואָלט. האָט עס אונדזער מלך געבעטן, האָט ער דאָס זײַן אָדלער איבערגעענטפֿערט. איז דער אָדלער מיט דעם אַוועקגעפֿלויגן, ער פֿליט און פֿליט אַרום... און... ביז הײַנטיקן טאָג, און עד היום — און פֿון שרעטעלע אין קיין ידיעה... מע זאָגט: דאָס שרעטעלע וויל שוין צוריק... עס זעט, אַז ס'וועט שוין אין הימל ניט קומען...

— פֿאַר וואָס?

— דעם הימל, מענטשעלע, האָט מען אויסגעטראַכט...

— און דער נמשל?

— דער נמשל, מענטשעלע, איז דאָס קערנדל.

— און וואָס, מענטשעלע, וואָלסטו דעם נזיר געזאָגט?

–אני– כך: –׳עשירים הם מ״תפים, זהב שם אוצרי־אוצרות, אתה– עשיר מהם; מקצה־עולם עד קצה־עולם אין מה לחפש, אם אתה כבר קיים... אל תלך, אל תחפש׳...

כילה דברו כך גמד־הלילה, עוד כמה רגעים ישב חרש ועם חברו על יד הגומה. אולם עד־מהרה חזרה ונשמעה רחישה בעלוות־האדמה: שניהם על ראשיהם הקטנים מעל הגומה גחנו, מקום לשובם עשו, תחילה האחד ואחריו האחר צנח, חזרו ויצירו, נכנסו ולא שקטו... דוממים וערביים השמים מבעד לעצים הציצו. ביער לא היה רוח ולא סימן־רוח. העצים כמאובנים עמדו–דליה לא נדה, צלעל לא זע, הכול ביער התקין עצמו לישון ולפני השינה דומם נשתתק.

הנזיר עיניו פקוחות שכב והרהר: –ואולי, הנזיר, גמד־הלילה דינו עמו?... ואולי לא היה זה אלא כישוף, פיתוי ואחיזת־עינים? וכבר היה הנזיר מוכן וכבר ביקש לפנות אל הגדייה ולומר: עז שוטה! משטים בנו... אולם כדי־רגע עוד הרהר והתאפק. חזר ונזכר מצוות־האדם: ׳הישמר מעצות׳,– בו־ברגע מעלוות אילן קרוב רחישה נשמעה, טסה ובאה הציפור הקטנה, בחן התנגנה: ׳בערב, בערב, בריח הכל, בבוא הכל על שכר־יומו–בחיק הלילה– הכול נשכרים, ולה האחד:– עזוב מוטל ולא נשכר, ללא אשכר ואין לו מנחם, ואין פוקד ואין מזכיר– נשכח הוא לבדו,– אך יידע נא: לא הָעלם, כי עין יש, ומביטה בו. צליו להאמין אף לחשוב: הוא אהוב, הוא נבחן, והוא נבחר, להיות משנה, משמר לילות בכליל־המזלות–לא יתקנא בהם כי לא ידמה להם...–פיו ופיד–ותאמין גם אתה, נזיר, ואל תשמע דברי אויב, אשר נשלח, בדרך לכל אשר נבחן, היות מוקש לו, לעוצרו, נשלח מבור תחתית... והתאוששה, נזיר, היות מוכן לבוחן אחרון, נועד לך לעת־מצוא... תדמה אז. אבוד הכול, ואין עזר, וכל קצים כלו. אל נא תדאג! כור תזכור, כי לא תשכח אותך ציפור...

כילתה ניגנה כך הציפור הקטנה, וחרש, בלא רחש ובלא מעוף־כנף אי־שם מבין האילן נעלמה.

ניגוח וקל הנזיר אחר־כך על משכבו שכב. הרהר, בדברי הציפור המקילים

ומשדלים הרהר ומיד אחר־כך על צדו התהפך, את עיניו עצם ומנוחם תסעד שנת־לילה נרדם.

והנזיר עמד בנסיונו אחר, וכן אף בנסיונו שלישי...

ואירע, שהציפור שכחה בפעם השלישית את הנזיר לכמה זמן. והנזיר וגדייתו כבר תעו ארוכות–ללא שחר וללא דרך, ללא עזר וללא תוחלת, מעוּבים ומדוכאים ונשכחים וללא כל זימון,–פעם אחת הנזיר בחום צהרי־יום ביער שכב ועייף ותשוש בלא רעיון ובלא כוח נרדם... כמה ישן כך–אם יום ולילה, אם יומיים ולילותיים–אין הוא יודע; אך חש בעיצומה של שינה, כי יד נגעה בו ובליליות־מה ובתנופה התחילה לעוררו...

וכשהנזיר את עיניו פקח, עמד לילה ביער. חשיכה ורגישה איומה שלטו ביער ובין אילנות: צינת־מה נשבה במרום העצים, משהו המה ורחש באפילה, אך הוא לא ראה ולא־כלום–לא אילן ולא שורש, לא נהרה ולא בבואה, לא על ידו, לא סביבו, לא זעיר שם ולא זעיר שם. אך הרגש הרגיש. כי מישהו ניצב עליו ומעירו:

–מי הוא?

— איך — אַזוי: — „רײַך זײַנען קעלערס, גאָלד איז דאָרט אוצרות, דו — רײַכער פֿון זיי; פֿון עק וועלט ביז עק וועלט נישטאָ וואָס צו זוכן, אַז דו ביסט שוין דאָ... גיי ניט, זוך ניט...״

אָפּגעזאָגט האָט זיך אַזוי דאָס שרעטעלע, אַ פּאָר מינוט איז עס נאָך אין דער שטיל און מיטן צווייטן בײַ דעם גריבעלע געזעסן. נאָר באַלד האָט זיך

ווײַטער אַ פּאַרקען אין די ערדבלעטער געהערט: ביידע האָבן זיך מיט קעפּעלעך איבער דעם גריבעלע איבערגעבויגן, אַן אָרט אויף צוריק אַרײַנגיין געמאַכט, פֿריִער איינס און דערנאָך דאָס צווייטע זיך אַראָפּגעלאָזט, איבערגעשאַרעוועט, אַרײַן און שטיל ניט געבליבן...

שטיל און אָוונטיק האָט דער הימל דורך דיביימער אַרײַנגעקוקט. אין וואַלד איז קיין ווינט און קיין סימן ווינט ניט געווען. די ביימער זײַנען ווי פֿאַרשטיינערט געשטאַנען — קיין צווײַגעלע ניט געשאָקלט, קיין בלעטל ניט גערירט, אַלץ אין וואַלד האָט זיך שלאָפֿן געגרייט און פֿאַרן שלאָף שטיל אַנטשוויגן געוואָרן.

מיט אָפֿענע אויגן איז דאַן דער נזיר געלעגן און זיך געטראַכט: — און אפֿשר, נזיר, איז שרעטעלע גערעכט?... און אפֿשר איז דאָס נאָר אַ כּישוף געווען, פֿאַרפֿירונג און פֿאַרבלענדעניש?... איז שוין דער נזיר גרייט געווען און באַלד שוין צום ציגעלע זיך אויסדרייען געוואָלט און אַ זאָג טאָן: ציג נאַר! מע נאַרט אונדז... האָט ער נאָך אָבער אַ ווײַלע געטראַכט און זיך אָפּגעהאַלטן, האָט ער זיך ווײַטער אַן מענטשנס אָנזאָג דערמאָנט: „היט זיך פֿון עצות״ — האָט זיך אין דער מינוט אויף אַ בוים אַ נאָענטן אין די בלעטער אַ שאָרכן דערהערט, אָנגעפֿלויגן איז דאָס פֿייגעלע און אַזוי געשפּילט:

„פֿאַר נאַכט, פֿאַר נאַכט, ווען אַלץ רוט, ווען אַלץ באַקומט דעם שׂכר פֿון טאָג — אין שויס פֿון נאַכט, עס ווערט באַצאָלט, נאָר איינער ניט: פֿאַרלאָזן ליגט און ניט באַלוינט, און ניט באַשוינט, און ניט געטרייסט פֿון קיינעם ניט, און מיט קיין וואָרט דערמאָנט ניט ווערט — פֿאַרגעסן איז נאָר ער אַליין, — טאָ וויסן זאָל: ר׳איז ניט פֿאַרזען, ס׳איז דאָ אַן אויג, עס קוקט אויף אים. נאָר גלייבן דאַרף און טראַכטן ער: ער ווערט געליבט, ער ווערט געפּרוווט, און אויסגעוויילט איז ער דערויף, אויף זואַך צו זײַן, אויף וואַך בײַ נאַכט, אַל־מזלות ער באַטראַכט — ניט מקנא איז ער זיי, ווײַל ניט גלײַך איז ער צו זיי... — פּיט און פּיט און גלייבן דאַרפֿסט אויך, נזיר דו, ניט הערן דאָס, וואָס שׂונא רעדט, וואָס אָנגעשיקט אויף מיט, אויף וועג, ווערט יעדערן, וואָס ווערט געפּרוווט אויף שטרויכלונג זײַן, פֿאַרהאַלטן אים, געשיקט דאָס ווערט פֿון אונטער־גרוב... און שטאַרקן דאַרפֿסט זיך, נזיר דו, אויף גרייט צו זײַן, אויף לעצטן פּרווו, ער שטייט דיר פֿאַר אין צײַט אַרום... עס דאַכט זיך דאַן: פֿאַרפֿאַלן אַלץ, נישטאָ קיין הילף פֿון ערגעץ ניט, און אַלע קצים אויסגעלאָזט. ניט זאָרג, ניט זאָרג! געדענקען זאָלסט, דער פֿויגל דיך פֿאַרגעסט דאָך ניט...״

אָפּגעשפּילט האָט אַזוי דאָס פֿייגעלע און שטיל, אָן אַ שאָרך און אָן אַ פֿליגלפֿלי ערגעץ פֿון צווישן בוים ניט געבליבן.

באַרויִקט און גרינג איז דער נזיר נאָך דעם אויף זײַן געלעגער געלעגן. געטראַכט, איבער די גרינג־מאַכנדיקע און אויסריידנדיקע פֿויגלס ווערטער איבערגעטראַכט, און באַלד דערנאָך שוין אויף אַ זײַט זיך אויסגעדרייט, די אויגן צוגעמאַכט און געטרייסט און געשטיצט אויף נאַכט דאַן אײַנגעשלאָפֿן.

איז דער נזיר אַזוי דעם צווייטן פּרווו בײַגעשטאַנען, און אַזוי אויך דעם דריטן...

און ס׳איז געווען, אַז דער פֿויגל האָט צום לעצטן מאָל דעם נזיר אויף אַ צײַט פֿאַרגעסן, און דער נזיר מיט ציגעלע האָבן שוין לאַנג, לאַנג געהאַט געבלאָנדזשעט — אָן זין און אָן וועג, אָן הילף און אָן האָפֿענונג, אָפּגעלאָזן און נידערגעשלאָגן און פֿאַרגעסן און אָן שום באַגעגעניש, — האָט זיך איין מאָל דער נזיר אין אַ בײַטאָג אַ הייסן אין וואַלד אַנידערגעלייגט און אַ מידער און אויסגעמוטשעטער אָן געדאַנק און אָן כּוח אַנטשלאָפֿן געוואָרן... וויפֿל ער איז אַזוי אָפּגעשלאָפֿן — צי אַ טאָג מיט אַ נאַכט, צי צוויי טעג מיט צוויי נעכט — וויס ער ניט; נאָר געפֿילט האָט ער אין שלאָף אין מיטן, ווי אַ האַנט האָט זיך אָן אים אָנגערירט און עפּעס נאַכטיש און מיט אימפּעט אים וועקן גענומען...

און אַז דער נזיר האָט די אויגן געעפֿנט, איז אין וואַלד בײַ נאַכט געווען. אַ שרעקלעכע פֿינצטערניש און אומרויִקייט האָט אין וואַלד און צווישן די ביימער געהערשט: קאַלט געבלאָזן האָט עפּעס אין די ביימער אויבן, גערוישט און געטאָן זיך האָט עפּעס אין דער פֿינצטער, נאָר געזען האָט ער גאָרניט — קיין בוים און קיין וואָרצל, קיין שײַן און קיין אָפּשײַן, ניט נעבן זיך, ניט אַרום זיך און אין ערגעץ — אין ערגעץ. געפֿילט האָט ער נאָר, אַז עמעצער שטייט איבער אים און וועקט אים: —

— ווער איז?

– רוח היער...
– מה צרכך?
– מיד ביער סערה תקום...
– נו?
– בוא עמדי, אני מגינך.
– והגדייה?
– הגדייה נתעתה... בוא...
– אינני הולך... והנזיר חזר ושכב על הארץ והמתין...
רגעים מספר הרוח שקט במכונו והרהר, ומיד השיג את הגדייה, אחז בקרנה ומסרה בחשיכה ביד הנזיר: אחוז.
– ואתה, אמר לנזיר, – שב לך.
והרוח פה בחשיכה לפני הנזיר כרע ועל גופו, כעין החיה השחורה, השעיר והנפסד הרכיבו...
וביער רעשו: אילנות באופל, יערות ורוחות, ומשהו התעולל, ומשהו התכונן והנזיר על גבי רוח־היער העמיק והעמיק לתוך היער לרכב, הוסיף לבוא חושך, העמיק והרחיק בהמולה, וכל זו העת אחז בחזקה בקרן הגדייה ולא הירפה:
עזזה ועזזה המולת היער: אדמה ועצים ורוחות־יערות נשבו והמו, המו ונשבו. ופתאום... וביער הבריק ברק... רהב ולהב, עפף ושרף – והיער במלוא חשכת גושו כדי־רגע באש־תופת גלה... הנזיר נרעד והוציא את הגדייה בידו... בו־ברגע רוח־היער מתחת לנזיר נעלם... והנזיר בבת־אחת ובאמצע כבר על האדמד ישב... דממת־מה היתה לרגע אחרי הברק, ופתאום –
לפני הנזיר טירה עליזה ואורה מצבצבה, לרבות דלתה וחלתיה ולרבות האור בחלוניה... ועל יד החלונות דמויות נראו: נשים על גבי נשים וראשים על גבי ראשים, צעירות וקשישות, לבושות ומעורטלות, בעלות בשר וקסם, ריין ובת שחוק וראשי גברים צעירים לידן וביניהן...
בטירה היתה סעודת־לילה בעיצומה...
אצו אל החלון ואדיבים, עגומים, מופקרים ונינוחים לנזיר רמזו...
עייפה ומרוממה, לילית ועגבה, נישאה מוסיקה לאה מעם האולמות האו־רים, התערבה בבשר ובליל... באור. ומבעד הכתלים ומבעד כתלי־הטי־רה אל היער יצאה ובין הגזוזטרות פשטה...
רמזו וקראו הקהל לנזיר כלפי מעלה, והנזיר עמד למטה, ואובד בחלונות התבונן. אך מיד, בקומה גבוהה, דלת בחפזה נפתחה, בזריזות ומהירות, ברשרוש ובמשי, אשה צעירה מצל המעלות ירדה, ניגשה לנזיר ומלאה קס־מים וחן, ריח בשמים ובשורות־נשים, אחזתו וקראתו למעלה:
– עמי... אלינו...
הנזיר ממקומו לא זע. הוסיף וניתר בלבול בחלונות התבונן, לא הלך וגמגם: הגדייה... הגדייה...
כבתה פתאום טירת־הלילה, נעלמה מעל ידו האשה הצעירה – והנזיר תקוע ועומד בחשיכה גדולה מקודמתה ובסערת רוחות גדולה מקודמתה...
גשם שוטף ואיום ניתך בבת־אחת משמים ומחשיכה: אדמה ושמים, אויר ואילנות היו לתשפוכת גשמים נחת. שטיפה וצליפה ללא הרף – על הראש ומצדדים, ורטוב וקר, אובד ונדהם הנזיר עמד, בתוך ובדד בחשכה...
חזרו ונגלו הטירה והאשה הצעירה, חזרו וקראו – הנזיר לא הלך. במהירות ורציפות התחלפו והלכו – אור־טירה וחשכת־גשם, חשכת־גשם ואור־טירה... פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים. ו – עמד בנסיונו גם הפעם...

— דער וואַלדגײַסט...
— וואָס דאַרפֿסטו?
— באַלד וועט אין וואַלד אַ שטורעם זײַן...
— נו?
— קום מיט מיר, איך שיץ דיך...
— און דאָס ציגעלע?
— דאָס ציגעלע פֿאַרבלאָנדזשעט... קום...
— כ׳גיי ניט...
און דער נזיר האָט זיך צוריק אויף דער ערד אַראָפּגעלייגט און געוואַרט...
אַ פּאָר מינוט האָט דער גײַסט בײַ זיך דאָרט געשוויגן און איבערגעטראַכט.

און באַלד האָט ער דאָס ציגעלע באַקומען, דאָס פֿאַרן האָרן אָנגענומען, אין דער פֿינצטער דאָס דעם נזיר אין האַנט איבערגעגעבן:
— און דו, — האָט ער צום נזיר געזאָגט, — זעץ זיך.
און דער גײַסט האָט דאָ אין דער פֿינצטער פֿאַרן נזיר געקניט און אויף זײַן שוואַרץ־חיהשן, האָריקן און פֿעליקן קערפּער אים אַרויפֿגענומען...
און אין וואַלד האָט גערוישט: ביימער אין דער פֿינצטער, וואַלד און ווינטן, און עפּעס האָט זיך געטאָן, און עפּעס האָט זיך געגרייט. און דער נזיר אויף וואַלד־גײַסט איז אַלץ טיפֿער און טיפֿער אין וואַלד אַרײַנגעריטן, מער אין פֿינצטערניש געקומען, טיפֿער און ווײַטער אין רעש פֿון דאָרט, און די גאַנצע צײַט דאָס ציגעלע פֿעסט פֿאַרן האָרן געהאַלטן און ניט אָפּגעלאָזן...
שטאַרקער און שטאַרקער האָט אין וואַלד דאַן רוישן גענומען: ערד און ביימער און וועלדערווינטן האָבן געבלאָזן און גערוישט. גערוישט און געבלאָזן. און פּלוצעם... אין וואַלד האָט אַ בליץ געטאָן... אַ צוק און אַ צינד, אַ פֿלי און אַ פֿלאַם — און דער וואַלד האָט מיט זײַן גאַנצער פֿינצטערער משׂא אויף איין מינוט זיך אין אַ העליש פֿײַער באַוויזן... דער נזיר האָט אַ ציטער געטאָן און דאָס ציגעלע פֿון האַנט אַרויסגעלאָזט... אין דער מינוט איז דער וואַלדגײַסט פֿון אונטערן נזיר ניט געבליבן... און דער נזיר איז מיט אַ מאָל און אין מיטן שוין אויף דער ערד געשטאַנען... שטיל איז עפּעס אויף איין מינוט נאָכן בליץ געוואָרן, און פּלוצעם —
פֿאַר דעם נזיר איז אַ פֿריילעכער און אַ ליכטיקער פּאַלאַץ אויסגעוואַקסן, מיט טיר און מיט פֿענצטער און מיט ליכט אין די פֿענצטער... און בײַ די פֿענצטער האָבן זיך געשטאַלטן באַוויזן: פֿרויען אויף פֿרויען און קעפּ בײַ קעפּ, יינגערע און עלטערע, אָנגעטאָענע און אָנטבלויזטע, מיט לײַבער און מיט רייץ, מיט ווײַן און מיט שמייכל און מיט יונגע מענערקעפּ בײַ זיי און צווישן...
און פּאַלאַץ האָט אַ נאַכט־סעודה אין דער מיט געהאַלטן...
אָנגעיאָגט האָבן זיך צום פֿענצטער אַלע און גאַסטפֿרײַנדלעך, צערייצט, אויסגעלאָזן און אויפֿגעלייגט צום נזיר געוווּנקען...
מיד און געהויבן, נאַכטיש און טרויעריק האָט זיך אַ מידע מוזיק פֿון די ליכטיקע זאַלן געטראָגן, מיט לײַב און מיט נאַכט און מיט ליכט אויסגעמישט זיך. און דורך ווענט און דורך פּאַלאַצווענט אין וואַלד אַרויס און צווישן ביימער זיך צעגאַנגען...
געווונקען און גערופֿן האָט דער עולם דעם נזיר אויבן אַרויף, און דער נזיר איז אונטן געשטאַנען און פֿאַרלוירן אַרויף אין די פֿענצטער געקוקט. נאָר באַלד האָט זיך פֿון אַ הויכן שטאָק האַסטיק אַ טיר געעפֿנט, פֿלינק און געשווינד, מיט רויש און מיט זײַד האָט זיך אַ יונגע פֿרוי פֿון די טרעפּ אַראָפּגעלאָזט, צום נזיר צו און פֿול מיט כּישוף און מיט חן, מיט בשׂמים־ריח און פֿרויען־ליבלעכקייט אים אָנגענומען און מיט זיך אַרויף גערופֿן:
— מיט מיר... צו אונדז...
דער נזיר האָט זיך פֿון אָרט ניט גערירט, אַלץ אַרויף און מבֿולבלער אין די פֿענצטער געקוקט, ניט געגאַנגען און געשטאַמלט: דאָס ציגעלע... דאָס ציגעלע...
אויסגעלאָשן האָט זיך מיט אַ מאָל דאַן דער נאַכטפּאַלאַץ, פֿאַרשוווּנדן איז פֿון נעבן אים די פֿרוי די יונגע — און דער נזיר איז אין נאָך אַ גרעסערער פֿינצטערניש און נאָך שטאַרקערן שטורעם און ווינטן שטיין געבליבן... אַ שרעק־לעכער שלאַקסרעגן האָט פֿון הימל און פֿון דער פֿינצטער מיט אַ מאָל אַ גאָס געטאָן: ערד און הימל, לופֿט און ביימער האָבן זיך אין רעגן־אויסגאָס פֿאַר־וואַנדלט. געגאָסן און געשמיסן האָט אָן אויפֿהער — אויף קאָפּ און פֿון די זײַטן, און נאַס און קאַלט, פֿאַרלאָרן און צעטומלט איז דער נזיר אין מיטן גע־שטאַנען — אין מיט און אַליין אין דער פֿינצטער...
האָט זיך ווײַטער דער פּאַלאַץ מיט דער יונגער פֿרוי באַוויזן, ווײַטער גערופֿן — דער נזיר איז ניט געגאַנגען. האָט שוין אויף גיך איינס נאָכן אַנדערן זיך בײַטן גענומען: — פּאַלאַצליכט און רעגן־פֿינצטערניש און פּאַלאַצליכט... איין מאָל, צוויי מאָל און דרײַ מאָל, און — דער נזיר איז אויך דאָס מאָל בײַ־געשטאַנען...

וכשהנזיר פקח עיניו מליל־ ...ונורים, כבר היה עיצומו־של־יום. כבר עמד הנזיר מחוצה ליער, לצדו ... ה והתרפקה הגדייה. לפניו שדה אורה וגדולה השתרעה בדרך בוקר ר... ז וישרה, סלולת פעמים ושחריתית הוליכה דרכו למרחק...
והציפור הקטנה על אילן ...ה־יער גלתה וניגנה:
–״פיד ופיד – נאה ויאה, נ... ועמד, וטוב. עתה לדרך חדש, לחופש ולמזל, לקידוש תכליתך, מבורך ...גרעין... מעתה לא אוליכך אני, אתה עובד לר־שות איש־הלבנה ההוא, ... זל פיו בכל הלילות, יראך דרך נכון, שמע אותו והישמע לו... ועתה – היה מבורך, על גדייתך המזומנת בת־לווייתך למזל׳...

והנזיר עם שחר מתוך היער יצא. בן חורין ובן־אורין הפליג בדרך סלול־הפעמים והישר, ונינוח ומחודש כבר הלך לקראת השדה הרחב והפתוח. בכל פעם הפך את פניו ליער, שנשאר מאחוריו, ובכל פעם ראה אותו רחק והולך.

בחצות יום, החמה עמדה בלב־השמים, השדה שרויה באור ובמרחק, ראה הנזיר הרחק־הרחק מוטל דבר־מה בשדה. הפליג שם המיר, – הלך והלך ולזה הדבר התקרב, ובהגיעו שם, ראה אדם מוטל על הארץ. היה זה הלך, ששכב בלב־השדה ליד באר ונח מחום יום ודרך. צנח הנזיר אל האדם, ישב ושאל:

– מהיכן?

נתן בו ההלך, בנוח ובמתון, הבטת הלך והשיב:

– מכבר.

– ולהיכן?

– לכבָרִים...

– לשם מה?

– לשם אבידה ישנה.

– למי אבדה?

– לכל העולם כולו – גרעין...

– הרי שאנו הולכים יחדיו?

– לא.

– על שום־מה?

– קבלה היא... מן הזקן הידוע.

– כי?

– כי קדושים הדרכים, אך קדושים מהם ההלכים; מבורך המהלך ומבו־רכת ממנו ההליכה, והליכה פירושה... לחוד.

– אולם התכלית הלא אחת היא?

– כן, תכלית היא אחת, אך הלכים שונים..., ואם יבוקש בשתה, יימצא, – בדמות ובצורה. וכל אחד ואחד נוסחו, עולמו וגרעינו...

– והבאר?

– זו היא באר־הירושה: מדור לדור, מהלך להלך, מראָתו וראייתו...

והתרומם בדברו כן ההלך, עמד על רגליו, אל הבאר ניגש, כדי רגע דומם על שפתה עמד, התכופף, ובדממה והרהור התחיל מתבונן בה... התרומם אף הנזיר, אף הוא לבאר ניגש ועמד מנגד. את עיניו במים שיקע ובנוח ובמ־תון בבאר צפה... הלך ... כדי־רגע שם במים הביטו וזה בזה הציצו, אך מיד זה את זה שכחו, ו... אחד שקע, בקרב עצמו ובבבואת עצמו, במימיו. דומם כן עמדו, ארוכור... רוכות וזה בזה לא הבחין. וכשהנזיר מתוך מח־שבתו נער, שוב לא מ... ות ההלך במים. וכשזקף את עיניו לשדה, כבר היה ההלך הרחק־הר... שדה וצעד, מקלו בידו ותרמילו על גבו, בדרך

און אַז דער נזיר האָט פֿון נאַכט און פֿאַרבלענדעניש די אויגן געעפֿנט, איז שוין אין דרויסן גרויסער טאָג געווען. שוין אויסער דעם וואַלד איז דער נזיר געשטאַנען, בײַ זײַן זײַט און צוגעטוליעט איז דאָס ציגעלע געווען. פֿאַר אים איז אַ ליכטיק און גרויס פֿעלד געלעגן, און אַ ווײַטער און גלײַכער, אויסגע־טראָטענער און פֿרימאָרגנדיקער וועג האָט דורך דעם אין דער ווײַטקייט געפֿירט...

און דאָס פֿייגעלע האָט זיך אויף אַ בוים אין עק וואַלד באַוויזן און געשפּילט: —

„פֿיט און פֿיט — חויל און ווויל, בײַגעשטאַנען, און ס׳איז גוט. איצט אַרויס אויף נײַעם וועג, אויף צו זוכן און אויף גליק, צו דעם הייליקן דײַן ציל, צו דעם קערנדל געבענטשט... פֿון הײַנט פֿירן וועט דיך שוין ניט איך, גייסטו איבער אין רשות פֿון לבֿנה יענעם מענטש, פֿרעגסט בײַ אים אין אַלע נעכט, ווײַזט ער דיר דעם רעכטן וועג, הער אים אויס און הער אים צו... און אַצינד — זײַ געבענטשט, מיט דײַן ציגעלע באַשערט, דײַן באַגלייטערין צום גליק...״

איז דער נזיר אין דעם פֿרימאָרגן פֿון וואַלד אַרויסגעגאַנגען, פֿרײַ און פֿרי איבער דעם ווײַטן, אויסגעטראָטענעם און גלײַכן וועג זיך געלאָזט און אויפֿ־געלייגט און באַנײַט איז ער שוין דעם אָפֿענעם און בֿרייטן פֿעלד אַנטקעגן געגאַנגען. אַלע מאָל האָט ער זיך צום וואַלד, וואָס איז הינטן געבליבן, אויסגעדרייט, און אַלע מאָל אַלץ מער און מער איז אַ דערווײַטערטן געפֿונען.

אין האַלבן טאָג, די זון אין מיטן הימל געשטאַנען, ליכטיק און ווײַט איז דאָס פֿעלד געבליבן, האָט דער נזיר ווײַט, ווײַט אין פֿעלד עפּעס ליגן דערזען. גיין געלאָזט האָט זיך אַהין צו דער נזיר, — געגאַנגען און געגאַנגען און צו דער זאַך זיך דערנענטערט. און ווי ער איז אַהין צו געקומען, האָט ער אויף דער ערד דאָרט אַ מענטשן דערזען. דאָס איז אַ גייער אין מיטן פֿעלד בײַ אַ ברונעם געלעגן און פֿון וועג און טאָג אָפּגערוט. האָט זיך דער נזיר נעבן מענטשן אַראָפּגעלאָזט, זיך אַנידערגעזעצט און אַ פֿרעג געטאָן:

— פֿון וואַנען?

האָט אויף אים דער גייער רויִק און פּאַמעלעך אַ גייערשן קוק געטאָן און געענטפֿערט: —

— פֿון לאַנג.

— און וווהין?

— אויף נאָך לענגער...

— נאָך וואָס?

— נאָך דער אַלטער אֲבֵידה.

— וואָס בײַ וועמען איז פֿאַרלוירן געגאַנגען?

— בײַ גאָר דער וועלט — אַ קערנדל...

— גייען מיר דאָך אין איינעם?

— ניין.

— פֿאַר וואָס?

— ס׳אַ קבלה... פֿונעם באַוווסטן אַלטן.

— אַז?

— אַז הייליק די וועגן, נאָך הייליקער גייערס; געבענטשט איז דער גאַנג און געבענטשטער דאָס גיין, און גיין הייסט באַזונדער.

— אָבער ציל איז דאָך איינער?

— יאָ, ציל איז דאָך איינער, נאָר גייערס פֿאַרשיידן... און זוכט מען פֿאַר־שיידן, געפֿינט מען — אין געשטאַלט און אין פֿאָרעם... און יעדער זײַן שטייגער, זײַן וועלט און זײַן קערן...

— און דער ברונעם?

— דאָס איז דער ירושה־ברונעם; פֿון דור צו דור, פֿון גייער צו גייער, אונדזער שפּיגל און אונדזער ראיה...

און אויפֿגעהויבן האָט זיך בײַ די ווערטער דער גייער, אויפֿגעשטעלט, צום ברונעם צוגעגאַנגען, אַ ווײַלע שטיל בײַ זײַן ראַנד געשטאַנען, זיך איבער־געבויגן, און שטיל און פֿאַרטראַכט אין אים קוקן גענומען... אויפֿגעהויבן האָט זיך אויך דער נזיר דעמאָלט, איז אויך צום ברונעם צוגעגאַנגען און אַנטקעגן זיך געשטעלט. האָט ער די אויגן אין וואַסער אַרײַנגעלאָזט און רויִק און פּאַמעלעך אין ברונעם זיך פֿאַרקוקט... האָבן גייער און נזיר אַ ווײַלע דאָרט אין וואַסער געקוקט און זיך איבערגעקוקט, נאָר באַלד איינס אַן אַנדערן פֿאַרגעסן, און יעדער מיט זיך און מיט אָפּשפּיגלונג פֿון זיך אין זײַן וואַסער און אין זײַנע געדאַנקען זיך פֿאַרגאַנגען... שטיל זײַנען זיי אַזוי געשטאַנען, לאַנג, לאַנג און איינס פֿאַרן אַנדערן אומבאַמערקט. און אַז דער נזיר האָט זיך פֿון מחשבֿה אויפֿגעכאַפּט, האָט ער שוין דעם גייער אין וואַסער ניט געפֿונען... און אַז ער האָט די אויגן צום פֿעלד אויפֿגעהויבן, איז שוין דער גייער ווײַט, ווײַט אין פֿעלד געווען און מיטן שטעקן

הרחוקה והישרה אל הָאֹפֶק... אף הנזיר גדייתו מעם הבאר קרא, עוד הפעם הטיל עינו בהלך ולעבר [illegible] זר ליומו ולדרכו הפליג...

רחוקה ובדודה השדה. [illegible] ב־יום מוטלת. בדוד ועם הגדייה בלבד הנזיר הלך בה – דומם ומהור [illegible] צא משדה ונכנס לשדה, משמים לשמים, וכן עדי ערב, עד כי שקעה השמ[illegible] ובמערב גווה.

חרש ממזרח הלילה ה[illegible] האפילה והלכה השדה מאחורי גב הנזיר וכמו בשתיקה ותוגה אחריו [illegible]כו הביטה. והנזיר נתהרהר, את היום לא זכר, מלון־לילה כמו שכח, [illegible] הוסיף והלך עד רדת לילה...

וכשהנזיר פתאום בדרכ[illegible] ניצב, תר בעיניו שדה ואפלולית, מקום משכב חיפש ולא מצא, פתאום הפך פני[illegible] לאחור לדרכו שעבר והבחין:

בקצה השמים ומצד ה[illegible] לבנה גדולה ועגולה וכעין השדה עמדה, ובתוך הלבנה – איש־הלבנה.

הישר ומשם איש־הלב[illegible]בנזיר הביט, ארוכות התבונן בו מרחוק ובכוח ובמנוחת עינים כל אור[illegible] שעה חיכה והחריש... בדממה וציפיה היתה השדה הגדולה והרחוקה מוט[illegible]. ליליים שמים ואדמה שם החרישו, ובשמים – האיש ועל האדמה – [illegible], זה לעומת זה עמדו חיכו וחיכו עד מלאות.

ואיש־הלבנה נענה:–

'נזיר, ברשותי ניתת, ע[illegible] בר לדאוג לך היום, והנה אתה עומד ומחכה... ולילה אחד אתה זר, וה[illegible]ילה הוא מיד מושל, יוצא לכל הדרכים, יורד לאדמה, וראשו בשמים... הסב, איפוא, פניך לאחור, ובשדה לך אאירה, וביקתה לך אראה ולל[illegible] לילה כבר היום... וראה: והישאר שם לימים, ואל תזוז בלא דעתי. תשת[illegible]ם עם הגדייה ואת הגדייה תשמור, עד אשר לא אבוא. אקראך ואצוו[illegible]לה, בעת־צורכי... ועכשיו לך'...

ציית הנזיר והסב פניו [illegible]־הלבנה, הביט חרש בשדה ובערב ולתוך הערב יום רחוק ומואר הפ[illegible]

מלאה יותר ורמה יותו[illegible]בנה מאחורי הנזיר בשמים זחה, ביתר אור וביתר נהרה, לתוך הלילה [illegible] וזרחה, ביתר רכות ואור צפה על דרכה ובזהב ובקלות את זרחה בש[illegible] בדרך אשר בשדה לזרוע החלה.

לא הביט לאחוריו ולא[illegible]ך פניו הנזיר כל אותו ערב, אך כל הזמן חש מא־חורי גבו את הלבנה ו[illegible]יש־הלבנה. נשמר ומואר על ידם, כן הלך והלך,

עד שנתקל בשעת־לילה מאוחרה בחורבה בשדה... חזר לרגע־בלבד הנזיר אל איש־הלבנה, בתודה ובדממת תודה משמו ומשם הגדייה הביט בו ומיד שב ולחורבה פנה, פתח מצא ונכנס...

המיר בחורבה השתקע, ביישוב־דעת ומתינות הביט בה וסביביה, בכל הנצרך לו ולגדייה, לימים ארוכים ולזמנים הכין, במתון־במתון, הסכין למקום וסביביו, וכן מיום ליום הוסיף להתערות כתושב החורבה. במטחה ובביסחה חיכה המיר להבטחת איש־הלבנה ובינתיים, בערבים ובשחרים, עמד בתפילות ארוכות והרישיות על ברכיו בשדה ובחורבה, והתפלל והתפלל. סיים תפילתו, נהג בשחרים עם גדייתו להפליג, פעמים בקרוב לחורבתו, פעמים ברחוק ממנה, סבב הלך, עשבים וגרעינים ביקש, ופעמים אגר מזון ואוכל, פעמים ליום, פעמים לימים, והביאו ביתה.

אין האַנט און טאָרבע אויף פּלייצע אויף ווײַטן און גלײַכן וועג צום האָריזאָנט געשפּאַנט... האָט אויך דער נזיר דאָס ציגעלע פֿון ברונעם אָפּגערופֿן, נאָך אַ מאָל אויפֿן גייער אַ קוק געטאָן און אויף צווייטער זײַט אין זײַן וועג און אין זײַן טאָג זיך אַוועקגעלאָזט...

ווײַט און אַליין איז דאָס פֿעלד אין דעם טאָג געלעגן. אַליין און נאָר מיט ציגעלע איז דער נזיר אויף דעם געגאַנגען — שטיל און פֿאַרטראַכט. פֿעלד אויס און פֿעלד אײַן, פֿון הימל צו הימל און אַזוי ביז פֿאַר נאַכט, ביז די זון האָט זיך זעצן גענומען און אין מערבֿ פֿאַרגאַנגען.

שטיל האָט זיך שוין פֿון מזרח די נאַכט אַרויסגערוקט. טונקעלער און טונקעלער איז דאָס פֿעלד הינטער דעם נזירס פּלייצעס געוואָרן און ווי אין שווײַגן און אין טרויער האָט עס אים אויף זײַן וועג נאָכגעקוקט. און דער נזיר האָט זיך פֿאַרטראַכט, האָט דעם טאָג ניט געדענקט, ווי אַן נאַכטלעגער פֿאַרגעסן, ביז די נאַכט איז צוגעפֿאַלן...

און אַז דער נזיר האָט זיך מיט אַ מאָל אויף וועג אַ שטעל געטאָן, אין פֿעלד און אין טונקעלן זיך אַרומקוקן גענומען, אַן אָרט אויף נאַכטלעגער געזוכט און ניט געפֿונען, — האָט ער זיך פּלוצעם צוריק צום וועג, צום פֿאַרגאַנגענעם זיך אויסגעדרייט און דערזען: —

אין עק פֿון הימל און מן הצד פֿון הימל איז אַ גרויסע פֿעלדישע און קײַ־לעכדיקע לבֿנה געשטאַנען, און אין לבֿנה — דער לבֿנה־מענטש...

גלײַך און פֿון דאָרט האָט דער לבֿנה־מענטש אויפֿן נזיר געקוקט, לאַנג אים באַטראַכט פֿון ווײַטן און רויִק און מיט אויגן־רויִקייט אויף אים די גאַנצע צײַט געוואַרט און געשוויגן... שטיל און וואַרטנדיק איז דאָס גרויסע און ווײַטע פֿעלד געלעגן, נאַכטיש האָבן הימל און ערד דאָרט געשוויגן, און אין הימל — דער מענטש, און אויף דער ערד — דער נזיר זײַנען איינס אַנטקעגן אַנדערן געשטאַנען, זיך געוואַרט און אויסגעוואַרט...

און לבֿנה־מענטש האָט זיך אָנגערופֿן: —

„נזיר, אין מײַן רשות ביסטו געגעבן, דאַרף איך הײַנט דיך שוין פֿאַר־זאָרגן, שטייסטו איצט און וואַרטסט... און אין נאַכט ביסטו אַ פֿרעמדער, און די נאַכט איז באַלד אַ מושל, גייט אַרויס אויף אַלע וועגן, גייט אויף ערד אַראָפּ זיך לאָזן, און אין הימל מיטן קאָפּ... דריי זשע אויס זיך אויף צוריקוועגס, און אין פֿעלד וועל איך דיר לײַכטן, און אַ שטיבל וועל דיר ווײַזן און אויף נאַכטלעגער שוין הײַנט... און זע: און בלײַב שוין דאָרט אויף צײַטן, און ניט ריר זיך אָן מײַן וויסן. דו באַזעץ זיך דאָרט מיט ציגל און דאָס ציגעלע זאָלסט היטן, ביז איך קום ניט, וועל דיך רופֿן און באַפֿוילן דיך בײַ נאַכטן, אין דער צײַט, ווען איך באַדאַרף... און איצטער גיי...”

געפֿאָלגט און אויסגעדרייט האָט זיך צו לבֿנה־מענטש דער נזיר, שטיל אויף פֿעלדער און אויף אָוונט אַ קוק געטאָן און אין ווײַטן און באַלויכטן אויף נאַכט זיך געלאָזט...

פֿולער און העכער האָט זיך די לבֿנה אַהינטער דעם נזיר אויפֿן הימל אַרויפֿגערוקט, שײַנענדיקער און לײַכטנדיקער, אַלץ מער און גרעסער אין דער נאַכט אויפֿגעגאַנגען, ווייכער און ליכטיקער איר וועג אַרויפֿגעשווומען און גאָלדן און גרינג איר שײַן אויף פֿעלד און אויף וועג אין פֿעלד צו זייען גענומען...

ניט אומגעקוקט און ניט אויסגעדרייט האָט זיך דעם גאַנצן אָוונט דער נזיר, די גאַנצע צײַט נאָר לבֿנה און לבֿנה־מענטש הינטער די פּלייצעס געפֿילט. געוואַכט און באַלויכטן פֿון זיי, איז ער זיך אַזוי געגאַנגען און געגאַנגען, ביז ער האָט שפּעט אין דער נאַכט אין פֿעלד אויף אַ חורבֿה זיך אָנגעשלאָגן... אומגעקערט אויף אַ ווײַלע נאָר האָט זיך דאָן דער נזיר צו לבֿנה־מענטש, מיט דאַנק און מיט שטילן דאַנק פֿאַר זיך און ציגעלע אויף אים אַ קוק געטאָן און באַלד זיך ווײַטער צו דער חורבֿה אויסגעקערעוועט, אַ טיר געפֿונען און אַרײַנגעגאַנגען...

*

האָט זיך דער נזיר אין דער חורבֿה באַזעצט. מיט יישובֿ און פּאַמעלעך זי באַקוקן און אַרומקוקן גענומען, אַלץ, וואָס נייטיק פֿאַר זיך און פֿאַר ציגעלע, אויף לאַנג און אויף צײַטן פֿאַרגרייט, פּאַמעלעך, פּאַמעלעך צו אָרט און אָרום דעם אָרט זיך צוגעוווינט, און אַזוי אויף פֿון טאָג אויף טאָג אַלץ מער און מער אין דער חורבֿה אַ תּושבֿ געוואָרן, רויִק און געזיכערט האָט דער נזיר אויף הבֿטחה פֿון לבֿנה־מענטש געוואַרט און דערווײַל, אַלע פֿאַרנאַכטן און פֿרימאָרגנס, אין לאַנגע און אין שטילע תּפֿילות אויף די קני אין פֿעלד און אין חורבֿה געשטאַנען, און געבעטן און געבעטן. אָפּגעבעטן, פֿלעגט ער זיך אין די פֿרימאָרגנס מיטן ציגעלע לאָזן, אַ מאָל נאָענט, אַ מאָל ווײַט פֿון זײַן חורבֿה זיך אָפּשיידן, אומגיין, גראָזן און קערנדלעך זוכן, און אַ מאָל אויף אַ טאָג, אַ מאָל אויף מער, שפּײַז און עסן צונויפֿקלײַבן און אַהיים ברענגען.

ושמור שמר הנזיר את הגדייה, מעולם לא גרע עינו ממנה, מעולם לא הניחה כי תרחיק בדד, אלא תדיר עִמָּדה, בכל ההליכות ובכל העתים.

הערב־יום, חרש היתה השמש בשדה שוקעת, ריקים ורחוקים שמים ואדמה עם ערב רבצו, על מפתן החורבה ישב אז הנזיר, שקטות וארוכות בבוא השמש הביט, הביט ונתהרהר ופתאום גדייתו תפס... נדהם, היה סובב עיניו לבקשה, עד מהרה היה מוצאה לצדו מוטלת, היה מלטפה, ושקטות וארו־כות ומרוצות היה מציץ בעיני הגדייה, מציץ וסופו גוחן עליה ומלחש: גדייה, גדייה ומה יהיה, כשנמצא את הגרעין?... בכשרות ובאמונים היתה הגדייה מציצה בעיניו גם היא, ובישרות ובלא פינוק את עינה לא גָרעה... והחמה היתה שוקעת, שקטה השדה ושקטו סביביה, והנזיר היה מעל מפתנו מתרו־מם, תחילה את הגדייה הכניס, ואחר־כך בעצמו על הסף פסח, את הפתח סגר והכין עצמו שם בחורבה ללילה וללינת־לילה.

ופעמים אירע: לילה... בחורבה דממה ואפלולית... הנזיר ישן, והוא חולם חלום:

– יישוב... ובין היישוב... דלתות, רפתים נפתחות... המקנה מוצא לאור יום ולמרעה... והסוסים כבר צֹהֲלים, פרות ופרים גועים, כבשים וגדיים פועים והרועה כבר בכפר... והנה נפתחים השערים. ו... הוא שומע מתדפקים...

– מי הוא?

– הרועה.

– מה צרכך?

– גדייתך לעדר.

– מיד...

מתרומם הנזיר בשנתו וחלומו מעל משכבו, ניגש סומא ומנומנם לפתח, פותח ומבחין: אי, לא... חלום חל[illegible]... בחוץ עוד לילה... שב הנזיר למעונו, כבר שוכב על יד הגדייה, שוב א[illegible] ישן, שוכב על ידה, מדבר עמה ומדבר עד נכון היום...

ויהי קיץ, בבוא הנזיר ל[illegible]דה ולזו חורבה. והנה – קמעה־קמעה מבלי שיבחין – התחיל הקיץ לז[illegible]צאת. החמה, כבר מאחרת ומנומנמת, התחי־לה להשכים, ומוקדמת ו[illegible]נמלה בזרחה, שקעה בבין השמשות, והסתיו הגיח, קרב והולך.

היה הנזיר באותם ערבי [illegible] וסהר שקטים ניצב בשדה, שעות ושעות ארו־כות, לילות וערבים תמימים מביט באיש־הלבנה, מתבונן וחוקר: – אולי כבר בא מועד... ואולי עלי[illegible] כבר עתה להפליג לסתיו ולדרך. – היה איש־הלבנה מביט בו גם הוא, יש[illegible]אדיש, שותק, מלה לא אמר ולא הן ולא לאו... הבין הנזיר, כי לא בא עוד [illegible]עד, את עצמו ואת חורבתו לסתיו הכין: ולי־מות גשמים ולילי גשמים [illegible] ונעל, נכנס וכן עם גדייתו שם השתקע וישב.

ובשדה ובחוץ ניתכו גשמ[illegible], עגומים וקרים, מתונים ושהויים ולאורך ימים ירדו וניתכו, וכן ירדו י[illegible] ימים: גשם – היום, גשם – מחר ותדיר בלא־הפסק, יומם ולילה שמים [illegible], עב ושדות.

ולילות הגיעו, כשהנזיר הי[illegible]שב אל האש אשר בתנור, משהו מביט ומהרהר, למרגלותיו הגדייה מוטלו[illegible]נזיר כל אותה שעה מגפפה ומלטפה... בדמום

און געהיט האָט דער נזיר דאָס ציגעלע, דאָס קיין מאָל פֿון אויג ניט אָפּגעלאָזט, קיין מאָל ווײַט פֿון זיך אַליין ניט געלאָזט, נאָר כּסדר מיט דעם, אין אַלע גענג און אין אַלע צײַטן.

פֿאַר נאַכט, שטיל פֿלעגט זיך די זון אין פֿעלד זעצן, ליידיק און ווײַט זײַנען ערד און הימל פֿאַר נאַכט געלעגן. אויף דער חורבֿה־שוועל פֿלעגט דער נזיר דעמאָלט זיצן, שטיל און לאַנג אויפֿן זונפֿאַרגיין קוקן, קוקן און זיך פֿאַר־טראַכטן און מיט אַ מאָל זיך אָן ציגעלע אַ כאַפּ טאָן... דערשראָקן פֿלעגט ער דאָס אַרום זיך מיט די אויגן אַ זוך טאָן, באַלד בײַ זײַן זײַט דאָס ליגן געטראָפֿן, פֿלעגט ער דאָס אַ גלעט טאָן, שטיל און לאַנג און צופֿרידן אין דעם ציגעלעס אויגן אַרײַנקוקן, קוקן און לסוף צו דעם זיך אײַנבייגן און דעם אַרײַנזאָגן: ציגעלע, ציגעלע... און וואָס וועט זײַן, אַז מירן קערנדל געפֿינען?... כּשר און באַגליבט פֿלעגט דאָס ציגעלע אים אין זײַנע אויגן צוריקקוקן, און ערלעך און ניט איבערגענומען די אויגן ניט אַראָפּגעלאָזט...

און די זון פֿלעגט פֿאַרגיין. שטיל איז דאָס פֿעלד און אַרום פֿעלד געוואָרן, און דער נזיר פֿלעגט זיך פֿון דער שוועל אויפֿהייבן, פֿריִער דאָס ציגעלע אַרײַנ־לאָזן, דערנאָך אַליין איבער דער שוועל איבערטרעטן, די טיר פֿאַרמאַכן און אויף נאַכט און אויף נאַכטלעגער אין דער חורבֿה דאָרט זיך גרייטן נעמען.

פֿלעגט זיך אַ מאָל מאַכן: בײַ נאַכט... אין חורבֿה איז שטיל און פֿינצטער־לעך... דער נזיר שלאָפֿט, און ס׳חלומט זיך אים: ייִשובֿ... און צווישן ייִשובֿ... טירן, שטאַלן עפֿענען זיך... דאָס פֿיך ווערט אויף טאָג און אויף פּאַשע אַרויס־געלאָזט... און די פֿערד שוין הירזשען, קי און אָקסן רעווען, שעפֿעלעך און ציגעלעך מעקען... און דער פּאַסטעך איז שוין אויפֿן דאָרף... און אָט עפֿענען זיך די טויערן אויף און — ער דערהערט, מע קלאַפּט...

— ווער איז?

— דער פּאַסטעך.

— וואָס דאַרפֿסטו?

— דײַן ציגעלע אין טשערעדע.

— באַלד...

הייבט זיך דער נזיר מיט שלאָף און מיט חלום דאָן פֿון געלעגער אויף, גייט בלינד און פֿאַרשלאָפֿן צו דער טיר צו, עפֿנט און דערזעט: אײַ, ניין... ס׳איז אַ חלום געווען... אין דרויסן איז נאָך נאַכט... גייט דאָן דער נזיר צוריק אין שטוב אַרײַן, לייגט זיך שוין נעבן ציגעלע אַוועק, שלאָפֿט שוין ניט, ליגט נעבן דעם, רעדט מיט דעם און רעדט צו דעם ביזן גרויסן טאָג אַרײַן...

*

און געווען איז עס זומער, ווען דער נזיר איז אין יענעם פֿעלד און אין יענער חורבֿה אָנגעקומען, און אָט — פּאַמעלעך און ניט באַמערקט — האָט זיך דער זומער אַרויסרוקן גענומען, שוין אַ פֿאַרשפּעטיקטע און פֿאַרשלאָפֿענע, האָט די זון אין די פֿרימאָרגנס אויפֿשטיין אָנגעהויבן, אַ פֿריִע און ניט אויסגעשטאַנענע אין די בין־השמשותן געזעצט זיך, און דער האַרבסט האָט זי,׳ אונטערגערוקט, אַלע מאָל נענטער און נענטער אונטערגעקומען.

פֿלעגט דער נזיר יענע שטילע און האַרבסטיקע און לבֿנה־אָוונטן אין פֿעלד איבערשטיין, שעהען, און לאַנגע שעהען, גאַנצע נעכט און בײַנאַכטן אויף לבֿנה־מענטשן קוקן, קוקן און פֿאָרשן: — אפֿשר איז שוין די צײַט געקומען... און אפֿשר דאַרף ער זיך שוין איצט אין האַרבסט און אין וועג זיך לאָזן. — פֿלעגט אויף אים דער לבֿנה־מענטש לאַנג לאַנג, גלײַך און גלײַכגילטיק צוריקקוקן, שווײַגן, קיין וואָרט ניט זאָגן און ניט יאָ און ניט ניין...

האָט פֿאַרשטאַנען דער נזיר, אַז די צײַט איז נאָך ניט געקומען, האָט ער זיך און זײַן חורבֿה צו האַרבסט צוגעגרייט, און אויף רעגנטעג און אויף רעגננעכט זיך פֿאַרשלאָסן און פֿאַרמאַכט, אַרײַנגעגאַנגען און אַזוי מיט ציגעלע דאָרט זיצן געבליבן.

*

און אין פֿעלד און אין דרויסן האָט רעגענען גענומען. אומעטיק און קאַלט, פּאַמעלעך און מיט צײַט און אויף לאַנג און אויף גיין זיך פֿאַרנומען. זײַנען זיך אַזוי די טעג געגאַנגען: רעגן — הײַנט, רעגן — מאָרגן, און כּסדר אָן אויפֿהער, בײַ טאָג און בײַ נאַכט הימל און כמאַרע, כמאַרע און פֿעלדער.

און נעכט זײַנען אָנגעקומען, ווען דער נזיר פֿלעגט בײַ דעם פֿײַערל, וואָס אין אייוועלע, זיצן, עפּעס קוקן און טראַכטן, צופֿוסנס בײַ אים איז דאָס ציגעלע געלעגן, און דער נזיר פֿלעגט עס די גאַנצע צײַט אין איין גלעטן האַלטן...

ובמהורהר ומאליו בלי־אֹ... ראשה הקטן, גבה הקטן, למעלה ולמטה, למעלה ולמטה, קמעה ו... ה, וידו על שערותיה חולפת...
הסתיו כך נמשך – יום ויו... בת ושבת, חודש ומעלה... ופעם אחת... והנ־זיר כן ישב מהורהר אל הא... בלילה, בפתע פתאום רוח ושטף גשמים בדלת נקש, נקישה ותלישה:
– נזיר, מה תשב?
נפחד הנזיר, ממקומו התו... נ, נִנער ותמה לשדה ולחוץ האזין. עמד ועמד... אחרי כן, באין פותח הד... חזר וצנח אל האש, ישב והוסיף להפליג לתוך הרהוריו השקטים הרהור... ערב. ושוב רוח תָּקַש:
– נזיר, מה תשב?
והנזיר כבר נסער התרו... וכבר נפחד כקודם העמיד את עיניו בפתח. בפעם השלישית... וחרש... תח נפתח, ועל המפתן נודד נגלה. רטוב ושרוי, לילי ועטוף הנודד כדי... כן חרש על המפתן ניצב, החריש, תר סביבו וממקומו לא זז... רגעיב ב... פר, והנודד נכנס החדרה וניגש לזווית, תחילה את שקו מעל גבו הוריד, א... קלו בפינה הציב, את אזורו התיר, את העליו־נים פשט, ובעצמו, מבל... אול וכברשותו שלו, עשה לו מקום ללינת־

לילה... עמד כל אותה שעה הנזיר, בנודד הביט, ולדברו ציפה, הכין בינ־תים הכל למשכבו הנודד ואמר לנזיר:
– נזיר, לישון...
– מי אתה?
– השלוח.
– ולאן לעת כזאת?
– בשליחות.
– ממי?
– מאל – המבשר.
– ומה תאמר?
הפך, למשמע הדברים, את פניו הנודד, לא אמר מאומה, למשכבו צנח, התמודד שם, התכסה תרדם. בארוכה ובמהורהר ניצב הנזיר לפני משכב הנודד, זר ומרחוק בשכיבתו ובגופו התבונן, וסופו פרש ושכב גם הוא.
חלומות על גבי חלומות, סבוכים ופתולים בשנת הנזיר: – שדה וגרעין וש־לגים בשדות... ושלג מוצע שם, וגרעין מוטל לו... וצינת־מה אחזה את הנזיר בשנתו; התכרבל והתהפך כל הלילה כולו... ובהשכמה, כשהנזיר את עיניו ליום ולחורבה פקח ותר סביבו, שוב לא היה סימן למשכב ולנודד... צינה ושממת־שחר חורפית חש הנזיר. מאירה כברגיל החורבה אז היתה. ואפור ומלובש החלון הציץ פנימה – זה בן לילה על עולם ועל חורף נורע ראשון לשלגים...

והחורף בא והחורף שכב ירד ורבץ.
שלג על שלג ושדה־צחור על שדה־צחור... ומתחת שמים סועות נישאו, שדה ושדה־מרחקים לרוחות נפרזו, גילגלו ועסקו מה, ימים תמימים – ציפורים ורמשים – מתחת לאופקים יגעו, טיאטאו לכאן ולכאן, גררו ושנו, וכן יותר ויותר כל דבר־שדה ודבר־חורף לחורף הכינו. והאדמה הובישה, קשה ומצלצלת, ועל האדמה ירד שלג רך וצעיר, ולמרחק ולאורך, לפרסאות וירחים משכב־חורף הציע... לבד ובדד חורבת־הנזיר עמדה בלב־השדה

שטיל און פֿאַרטראַכט און פֿאַר זיך אַליין ניט באַמערקט — איבער קעפּעלע, איבער רוקנדל, אַרויף און אַראָפּ, אַרויף און אַראָפּ, פּאַמעלעך און פּאַמעלעך און מיט האַנט איבער הערעלעך פֿירן...

איז דער האַרבסט זיך אַזוי געגאַנגען — אַ טאָג און אַ טאָג, אַ וואָך און אַ וואָך, אַ חודש און מער... און איין מאָל... ווי דער נזיר איז זיך אַזוי אויף דער נאַכט בײַם פֿײַערל פֿאַרטראַכט געזעסן, האָט מיט אַ מאָל און פּלוצעם אַ ווינט מיט אַ גאַסרעגן אין טיר אַ קלאַפּ געטאָן, אַ קלאַפּ און אַ ריס:

— נזיר, וואָס זיצסטו?

האָט זיך דער נזיר דערשראָקן, פֿון אָרט אַ הייב געטאָן, אויפֿגעכאַפּט און פֿאַרווּנדערט צום דרויסן און צום פֿעלד זיך אײַנגעהערט. געשטאַנען און געשטאַנען... דערנאָך, אַז קיינער האָט די טיר ניט געעפֿנט, האָט ער זיך ווײַטער צום פֿײַערל אַראָפּגעלאָזט, זיך אַנידערגעזעצט און ווײַטער אין זײַנע שטילע און אומעטיקע מחשבֿות זיך אַרײַנגעלאָזט. נאָך אַ מאָל אַ ווינט און אַ קלאַפּ:

— נזיר, וואָס זיצסטו?

און דער נזיר האָט זיך שוין האַסטיקער אַ הייב געטאָן און שוין דער־שראָקענער ווי פֿריִער די אויגן אויף דער טיר אָנגעשטעלט. צום דריטן מאָל... און שטיל האָט זיך דאָן די טיר געעפֿנט, און אויף דער שוועל האָט זיך אַ וואַנדערער באַוויזן. נאַס און אויסגעווייקט, נאַכטיש און אײַנגעהילט איז דער וואַנדערער אַ ווײַלע שטיל אַזוי בײַ דער שוועל געשטאַנען, געשוויגן, זיך אַרומ־געקוקט און פֿון אָרט זיך ניט גערירט... אַ פּאָר מינוט, און דער וואַנדערער איז אין שטוב אַרײַנגעגאַנגען און צו אַ ווינקל צוגעגאַנגען, פֿריִער דעם זאַק פֿון די פּלייצעס אַראָפּגעלאָזט, דעם שטעקן אין אַ ווינקל געשטעלט, דעם גאַרטל צעבונדן, דאָס אייבערשטע אויסגעטאָן, און אַליין, ניט פֿרעגנדיק און ווי בײַ זיך אין רשות, זיך אַן אָרט אויף נאַכטלעגער געמאַכט...

געשטאַנען איז די גאַנצע צײַט דער נזיר, אויף וואַנדערער געקוקט און אויף זײַן וואָרט געוואַרט. צוגעגרייט האָט דערווײַל אַלץ צום נאַכטלעגער דער וואַנדערער און צום נזיר אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, שלאָפֿן...

— ווער ביסטו?

— דער געשיקטער.

— און וווּהין אין אַזאַ צײַט?

— אין שליחות.

— פֿון וועמען?

— פֿון אל דעם מבֿשׂר.

— און וואָס וועסטו זאָגן?

אויסגעדרייט האָט זיך אויף די ווערטער דער וואַנדערער, גאָרנישט ניט געזאָגט, אויף געלעגער זיך אַראָפּגעלאָזט, זיך געמאָסטעט דאָרט, זיך אײַנגעדעקט און אַנטשלאָפֿן געוואָרן. לאַנג און פֿאַרטראַכט איז דער נזיר פֿאַר דעם וואַנדערערס געלעגער געשטאַנען, פֿרעמד און פֿון ווײַטן זײַן ליגן און קערפּער באַטראַכט, און לסוף אָפּגעגאַנגען און זיך אויך אַנידערגעלייגט.

חלומות אויף חלומות, געדרייט און געפּלאָנטערט האָט זיך עפּעס דעם נזיר אין שלאָף דעמאָלט: פֿעלד און קערנדל און שנייען אויף פֿעלדער... און שניי איז געבעט דאָרט, און קערנדל ליגט זיך... און קאַלט איז עפּעס דעם נזיר אין שלאָף געוואָרן; געניאַרעט און געדרייט האָט ער זיך די נאַכט די גאַנצע. און צו מאָרגנס, ווען דער נזיר האָט די אויגן צום טאָג אין דער חורבֿה אַרײַן געעפֿנט און זיך אַרומ־געקוקט, איז שוין פֿון געלעגער און פֿון וואַנדערער קיין סימן ניט געווען... אַ קעלט און אַ ווינטערדיקע פֿרימאָרגן־פּוסטקייט האָט דער נזיר דערפֿילט. ליכ־טיקער ווי געוויינטלעך איז דעמאָלט די חורבֿה געווען. און גראָ און אָנגעטאָן האָט דאָס פֿענצטער אַרײַנגעקוקט — דאָס האָט איבער נאַכט אויף וועלט און אויף ווינטער דער ערשטער שניי אויסגעשאָטן...

*

און דער ווינטער איז געקומען, און דער ווינטער האָט זיך אַנידערגע־לייגט.

שניי אויף שניי און ווײַס פֿעלד אויף ווײַס פֿעלד... און אונטער הימל האָבן זיך זאַווערוכעס געטראָגן, פֿעלד און ווײַט פֿעלד מיט ווינטן פֿאַרנומען, האָבן געדרייט און עפּעס צו טאָן געהאַט, גאַנצע טעג — פֿרימאָרגנס און פֿאַרנאַכטן — אונטער האָריזאָנטן געאַרבעט, געקערט און צוריק געקערט, געשאַרט און נאָך אַ מאָל, און אַזוי אַלץ מער און מער אַלץ פֿעלדיקע און ווינטערדיקע אויפֿן ווינטער פֿאַרגרייט. און די ערד איז טרוקן געוואָרן, האַרט און קלינגענדיק, און אויף דער ערד האָט זיך אַ ווייכער און יונגער שניי געלייגט, און אויף ווײַט און אויף לאַנג, אויף מײַלן און חדשים זיך אויף ווינטער אויסגעבעט... איינע אַליין איז דעם נזירס

כסויה ומכוסה, שלוגה ועזובה ובדוחק מעל פני האדמה נשקפה.
והנזיר וגדייתו ימים תמימים ישבו בחורבה, חרישית וחורפית ישבו מלוא־ערבים ליד התנור, רחוקות רחוקות דיברו ביניהם, רחוקות זה בזה הציצו ורחוקות יותר מחורבתם יצאו. רוחות וסועות מעל השדות נישאו, כפורים וצינות מתחת השמים שלטו, והנזיר עמד חרש ושעות ארוכות אל אשנב־החורבה החפוי, הביט ונשקף, שמע והאזין – והשדה חפוי, החורף כסוי, לא זוג לא מגררת, לא הולך ולא הֶלך ולא רגל־אדם...

ופעם אחת, הלילה ליל־[illegible]ף ליל־כפור ולבנה. והנזיר לאחר שהאריך בחדרו לשבת יצא לפני הפתח, לא פסע פסיעה ומיד ניצב תמֵה... כמחכה ומוכנת ישר לעומת פתחו עמרה ברום־שמים מלאה ובוהקה הלבנה, ובלבנה – איש־הלבנה, והאיש הביט בו בנזיר ואמר:
– נזיר, בזמן הזה, במקום הזה – מחר...
בדממה ובארוכה עמד הנזיר כנגד איש־הלבנה, לא שאל מאום, לא חקר מאום, ולסוף, בלא דעת ובלא הודע, הפך פניו וחזר ונכנס לחורבה.
הלילה הלך לו, היום אחריו, ולמחרת, בצאת הנזיר לזמן המיועד, ניצב במקומו והפנה את עיניו לאיש־הלבנה, כה האיש לו אמר:
– 'נזיר, לא הרחק בשדה המערה בשדה, מכשפה מתגוררת... המכשפה שם, במערתה שם – יש משרתת לה; המשרתת לה – הוא בחינת יד לה, יד־ימינה בכל הזמנים... ומחו שם, המשרת שדים ישבוהו, על נפשו יתחנן, יפדה את נפשו, ישלח להם הו[illegible]ת... ומרשיעה היא וחכמה היא: והמכשפה תשרתם... היא פודה משרתה־אהובה, מידי השדים בסיפור־מעשה, שסופו נגלה ומתארע בו במקום מושב־השדים... לו ידעו השדים! ושמע, הנזיר: באשר מוטל על גב שלג, [illegible]ל של קש, ופתילה תבער, ופתילה בתווך, שם שם תחפש, שם שם תמצא המבוקש מזמנים... ושמע אף זאת: התקן עצמך לדרך והיה ברוך, והיה כ[illegible]ך, ומחר זה האות, עדיך יבוא, המשרת קורא, והאהבה תוליכך – גדייתך המזומנת'...
שמע הנזיר, בדומיה ול[illegible]נה בעיניו נפרד מאיש־הלבנה, חזר והביט, ניסוט בגבו אילו פסיעות [illegible] את פניו ונכנס הביתה.
ולילה הלך לו וההשכמה [illegible]. והיה כי הדליק הנזיר לעת־ערב נר בחורבה, ראה מיד, איך הגד[illegible] פתאום קפצה מקרנה־זוית; קפצה, כדי רגע כקפואה ניצבה, ומיד רג[illegible] [illegible]גוזה התחילה פוסעת בחדר – ממקום למקום, מקיר לרעו, פעמים נעצ[illegible] נסמכה אל קיר, נסמכה אל דלת, התחככה בגופה, ומיד נעקרה וחזרה ונסעה. בלכתה ניגשה מדי רגע אל הנזיר, ניצבה כנגד פניו, באֵלם תבעה, צוֹתה למה מידו – נכזבה, וברוח קצרה, באפס ספקה וברוגז הוסיפה שו[illegible] בחדר. פעם אחת ופעמיים – ובכל פעם ביתר אֵלם, ביתר רחמים, באין תבונה לה לא מצאה לה מקום.
הביט אחריה הנזיר כל [illegible] שעה – ממקום למקום, לאורך החדר ובכל זוויותיו בעיניו תר, התפ[illegible]את גדייתו השקטה־תדיר והעלובה־היום לא הכיר ולסברה לא הבין:
– גדייה, גדייה, מה עליך [illegible]ייה?...

חורבֿה אין מיטן פֿעלד געשטאַנען, פֿאַרדעקט און פֿאַרשאָטן, באַשנייט און פֿאַרלאָזן און קאָם־קאָם פֿון דער ערד זיך אַרויסגעזען.

איז דער נזיר זיך מיט ציגעלע גאַנצע טעג אין חורבֿה געזעסן, שטיל און ווינטערדיק די אוונטן ביַי אייוועלע איבערגעזעסן, זעלטן־זעלטן ווען צווישן זיך גערעדט, זעלטן ווען זיך איבערגעקוקט און נאָך זעלטענער ווען פֿון חורבֿה אַרויסגעגאַנגען. ווינטן און זאַווערוכעס האָבן זיך איבער די פֿעלדער געטראָגן,

פֿרעסט און קעלטן האָבן אונטער הימל געהערשט, און נזיר איז זיך אַזוי שטיל שעהען לאַנג ביַים פֿאַרבלאָזענעם חורבֿה־פֿענצטערל געשטאַנען, געקוקט און אַרויסגעקוקט, געהערט און זיך איַינגעהערט — און דאָס פֿעלד איז פֿאַרבלאָזן, דער ווינטער פֿאַרשאָטן, קיין גלאָק פֿון קיין שליטן, קיין גייער און קיין דורכגייער און קיין פֿוס פֿון קיין מענטשן...

און איין מאָל... געווען איז דאַן אַ פֿראָסטיקע און לבֿנהדיקע ווינטער־נאַכט. איז זיך דער נזיר נאָך לאַנגן אין שטוב זיצן פֿאַר זיַין טיר אַרויסגעגאַנגען, קיין טריט ניט געמאַכט און באַלד פֿאַרוואונדערט שטיין געבליבן... ווי געוואָרט און אָנגעגרייט איז פּונקט אַנטקעגן דער טיר זיַינער הויך אין הימל אַ פֿולע און ליכטיקע לבֿנה געשטאַנען, און אין לבֿנה — דער לבֿנה־מענטש. האָט אויף דעם נזיר דער מענטש אַ קוק געטאָן און באַלד געזאָגט:

— נזיר, אין דער צײַט, אויף דעם אָרט — מאָרגן...

שטיל און לאַנג איז דער נזיר דאַן אַנטקעגן לבֿנה־מענטש געשטאַנען, גאָרנישט געפֿרעגט, גאָרנישט איבערגעפֿרעגט און לסוף, אָן שום און מער נישט געוואָר ווערנדיק, זיך אויסגעדרייט און צוריק אין חורבֿה אַריַינגעגאַנגען.

איז די נאַכט דאַן אַוועקגעגאַנגען, דער טאָג נאָך איר, און אויף מאָרגן, אַז דער נזיר איז צו דער באַשטימטער צײַט אַרויסגעגאַנגען, אויף זיַין אָרט זיך געשטעלט און צו לבֿנה־מענטש זיך מיט אויגן געקערעוועט, האָט אים דער מענטש אַזוי געזאָגט:

— „נזיר, ניט וויַיט אין פֿעלד, אין אַ הייל אין פֿעלד, וווינט אַ מכשפֿה... ביַי מכשפֿה, דאָרט, אין הייל ביַי איר — איז דאָ אַ דינער; דער דינער איר — די האַנט ביַי איר, די רעכטע האַנט אין אַלע צײַטן... און מאָרגן דאָרט, דער דינער ווערט פֿון שדים ער געפֿאַנגען, ער בעט זיך אויס, ער קויפֿט זיך אויס, ער שיקט זיי מכשפֿה... און בייז איז זי; און מכשפֿה ווערט זיי דינען... זי לייזט דעם דינער ליבן אויס פֿון שדים מיט אַ מעשה. וואָס סוף פֿון איר, זיך וויַיזט אַרויס, געשעט אויף אָרט, אויף זעלבן אָרט, ווו שדים זיצן... ווען שדים וויסן!... און נזיר, הער; ווו שטרוי עס ליגט, אין פֿעלד אויף שניי, אַ רעדל שטרוי, און ליכטל ברענט, און ליכטל אין דער מיטן, אָט דאָרטן זוך, אָט דאָרט געפֿינסטו דאָס צײַטנלאַנג געזוכטע... און נאָכעט הער; זיך גרייט אין וועג און זיַי געבענטשט, און זיַי געזעגנט, און מאָרגן איז דער צייכן דער, עס קומט צו דיר, דער דינער רופֿט, און פֿירן פֿירט די ליבע דיך — דיַין ציגעלע באַשערטס..."

אויסגעהערט האָט דער נזיר, שטיל און צום לעצטן מאָל מיט די אויגן און מיט לבֿנה־מענטש זיך געזעגנט, נאָך אַ מאָל אַ קוק געטאָן עטלעכע טריט אַזוי מיט פּלייצע צוריק געגאַנגען, זיך אויסגעדרייט און אין שטוב אַריַינגעגאַנגען.

און די נאַכט איז אַוועקגעגאַנגען, און אויף מאָרגן איז געקומען, און ס'איז געווען, ווי נאָר דער נזיר האָט אין דעם פֿאַרנאַכט אין חורבֿה אַ ליכט אָנגעצונדן, אַזוי האָט ער באַלד דערזען, ווי דאָס ציגעלע איז עפּעס מיט אַ מאָל פֿון איר ווינקלאָרט אויפֿגעשפּרונגען; אַ וויַילע ווי פֿאַרגליווערט געשטאַנען, און באַלד אומרויִק און אויפֿגערעגט איבער שטוב אַרומשפּאַנען גענומען — פֿון אָרט צו אָרט, פֿון איין וואַנט צו דער צווייטער, אַ מאָל זיך אָפּגעשטעלט, צו אַ וואַנט צו, צו דער טיר זיך אָנגעשפּאַרט, מיט קערפּערל געריבן, און באַלד זיך אָפּגעריסן און וויַיטער שפּאַנען גענומען. גייענדיק איז דאָס אַלע וויַילע אין מיטן צום נזיר צוגעגאַנגען, אים אין פּנים און זיך אַנטקעגן געשטעלט, שטום געמאָנט, עפּעס געוואָרט פֿון אים, און — זיך ניט דערוואַרט, האָט זיך דאָס אומגעדולדיק, ניט באַפֿרידיקט און אומרויִק וויַיטער איבער שטוב זיך געלאָזט. איין מאָל און צוויי מאָל — און אַלע מאָל אַלץ מער און מער, שטומער, רחמנותדיקער, ניט־פֿאַרשטאַנענער און קיין אָרט זיך ניט געפֿונען.

נאָכגעקוקט האָט דער נזיר די צײַט די גאַנצע — פֿון אָרט צו אָרט איבער שטוב און אין אַלע ווינקלען מיט די אויגן דאָס באַגלייט, נאָכגעקוקט, זיך געחידושט און זיַין שטענדיק שטיל און אָרעם ציגעלע היַינט ניט דערקענט און ניט פֿאַרשטאַנען:

— ציגעלע, ציגעלע, וואָס איז מיט דיר, ציגעלע?

והגדייה לא שקטה, הפלג הפלג, שעה ושעה... האפירו והעניגו עפעפיה, אובדה ללא־ישע ניטלטלה בחדר, מקרקע ומרצפה, מתיקרה ופינת תבעה, בעיניה חקרה, בנחירייה הריחה. ולסוף – תשושה ולא־מובנת – ניגשה לדלת, ניצבה קשה ושותקת, ראשה לחוץ, וכן מחרישה וחוכה ניצבה... כן שעה וכן בארוכה וכל העת כולה ראשה בשווה ועודה חוכה, עודה מאזנת.

והנה חצות־לילה ופתאום – בפתח נקישה נשמעה... זה משרת־המכשפה התדפק לנזיר:

– נזיר, בא מועד!...

בחופזה ובתנופה הגדייה במהרה ניגשה כלפי חוץ: אנו הולכים! ומיד אל הנזיר הסבה פניה:

– נזיר, בוא...

הנזיר מיד כדי רגע ביקש כל כלי־גולתו, טעם עליו, מקלו בידו, חופז וחפוז הציץ לאחרונה אל חורבתו ומיד פתח את הדלת ויצא חוצה...

אך סגרו את דלתם אחוריהם ובשדה הביטו, כבר הבחינו – כיצד במרומים ומתחת גובה שמים, ומתחת ללבנה ומתחת לנהרתה, מכשפה זקנה ומכווצת ססה רכובה על מקלה וממרום כלפי מטה, מְהַהֶרָה כלפי שדה, ועל גב שלג ועל גב מרחק־שלג, באופק רחוק נעלָמה...

פנתה הגדייה לנזיר, ראשה הקטן למקום, אשר בו המכשפה נעלמה, הצ־ביע, ושניהם עליזים, רמי רוח וישע לדרך הפליגו.

והגדייה רצה קדימה, מדי פעם בפעם בראשה וכרעיה נברה בשלג, חיכתה קצרת־רוח, הישוו רגליהם הוסיפו ורצו – קדימה וקודם, מיהרו וקראו, קראו ומיהרו, שעה ושעתיים ושעות שלוש, הלכו והלכו, ופתאום...

...והמכשפה, מרוב שיח, באמצע כאן את סיפור־המעשה הפסיקה; נשתת־קה ודומם ואי־הרחק ובארוכה באופק הביטה... חשו בזאת השדים, נפחדו, בלא אמונים תרו סביבם ובאפס־מנוח, מיהרו בחושם אחרית רעה, התחילו את המכשפה לעורר:

– נו, נו? והסוף, מכשפה?

– הנה־הנה, הנה־הנה... והמכשפה בדממת־יתר ולמרחק־יתר באופק הביטה. ופתאום...

והמכשפה בבת־ראש נעקרה, התרוממה וכלא בקולה, בגופה ובתנופה נזדעקה:

– חברה! אתם יושבים עליו! – ובְרָמָה:

– שדים! הנזיר הולך!

עקירה – והתרוממו באימה ובבהלה השדים ההם, איש איש לעצמו, בחופזה ומבלי להביט לאחוריהם הפליגו לצד מיוחד בשדה... המכשפה עצמה ישבה מיד על מטאטא וחז[illegible] והתרוממה אל הלבנה ואל נהרת־הלבנה. והקש בעיגול ופתילת־הנר ג[illegible]יגל נשארו בדד בשדה.

והנזיר אל הגרעין הגיע.

תרגם דב סדן

און דאָס ציגעלע האָט ניט געררוט, ווײַטער און ווײַטער, אַ שעה און אַ שעה... גראַ און אָנגעכמורעט האָבן זיך די וויִעס בײַ דעם, פֿאַרלוירן און אומבאַ־האָלפֿן האָט זיך דאָס איבער שטוב געטראָגן, פֿון ערד און דיל, פֿון סטעליע און ווינקלען געמאָנט, מיט אויגן געפֿאָרשט, מיט די נאָזלעכער געשמעקט. און לסוף אָפּגעשוואַכט און ניט־פֿאַרשטאַנען — איז דאָס צו דער טיר צוגעגאַנגען, האַרט און שווײַגנדיק מיט קאָפּ צום דרויסן זיך געשטעלט און אַזוי שטיל און וואַרטנדיק שטיין געבליבן... אַזוי אַ שעה, און אַזוי לאַנג און די גאַנצע צײַט דעם קאָפּ גלײַך אין איין מאָס געהאַלטן און אַלץ געוואַרט, זיך אײַנגעהערט.

און אָט איז האַלבע נאַכט אָנגעקומען, און פּלוצעם, — אין טיר האָט זיך אַ קלאַפּ דערהערט... דאָס האָט דעם נזיר דער מכשפֿהס דינער אָנגעקלאַפּט:

— נזיר, ס'איז צײַט!...

האַסטיק און מיט אימפּעט האָט דאָס ציגעלע אויף גיך צוריק אין דרויסן אַרויס אַ קלאַפּ געטאָן. מיר גייען!... און באַלד צום נזיר זיך אויסגעדרייט:

— נזיר, קום...

האָט דער נזיר תּיכּף, אין דער רגע האַק און פּאַק צונויפֿגעזוכט, אויף זיך גענומען, דעם שטעקן אין האַנט, אויף גיך און אײַלנדיק צום לעצטן מאָל נאָך אויף חורבֿה אַ קוק געטאָן און באַלד די טיר געעפֿנט און אין דרויסן אַרויס...

און ווי זיי האָבן נאָר די טיר נאָך זיך פֿאַרמאַכט און אויף פֿעלד אַ קוק געטאָן, האָבן זיי שוין דערזען — ווי הויך און אונטער הימל־הויכקייט, אונטער לבֿנה און אונטער שײַן פֿון איר איז אַן אַלטע און אײַנגעשרומפּענע מכשפֿה אויף אַ שטעקן רײַטנדיק געפֿלויגן און פֿון הויך אַראָפּ, פֿון שײַן אויף פֿעלד, און אויף שניי און אויף ווײַטן שניי, אויף ווײַטן האָריזאָנט פֿאַרשוווּנדן...

האָט זיך דאָס ציגעלע צום נזיר געקערט, מיט קעפּל אויף אָרט, ווו מכשפֿה איז פֿאַרשוווּנדן, אָנגעוויזן און ביידע האָבן זיך פֿריילעך געהויבן און געהאָלפֿן שוין אין וועג געלאָזט...

און דאָס ציגעלע איז פֿאַר פֿריִער געלאָפֿן, אַלע ווײַלע מיט קעפּל און פֿיסלעך אין שניי געגראָבן, אומגעדולדיק אים פֿאַרויס געוואַרט, זיך אויסגעגלײַכט און ווײַטער געלאָפֿן — פֿאַר פֿריִער און פֿאַרויס, געאײַלט און גערופֿן, גערופֿן און געאײַלט, אַ שעה און צוויי און דרײַ, געגאַנגען און געגאַנגען, און פּלוצעם...

*

...און די מכשפֿה האָט פֿון לאַנגן דערציילן אין מיטן דאָ די מעשׂה איבער־געריסן; אַנטשוויגן געוואָרן און שטיל און עפּעס ווײַט און לאַנג אויפֿן האָריזאָנט זיך פֿאַרקוקט... דערפֿילט האָבן דאָס די שדים, דערשראָקן, ניט באַגלייבט זיך אַרומקוקן גענומען און אומרויִק געאײַלט אַ שלעכטן סוף פֿילנדיק, האָבן די מכשפֿה וועקן גענומען:

— נו, נו? און דער סוף, מכשפֿה?

— אָט באַלד, אָט באַלד... — און די מכשפֿה האָט נאָך שטילער און נאָך ווײַטער אין האָריזאָנט זיך אײַנגעקוקט. און פּלוצעם...

און די מכשפֿה האָט מיט אַ מאָל זיך אַ ריס געטאָן, זיך אַ הייב געטאָן און ווי ניט מיט איר קול, מיט קערפּער און מיט אימפּעט אַ געשריי געטאָן:

— חבֿרה! איר זיצט דערויף! —

און נאָך העכער:

— שדים! דער נזיר גייט!!!

אַ ריס — און אויפֿגעהויבן האָבן זיך אין שרעק און אין בהלה די שדים יענע, יעדערער פֿאַר זיך, גיך און ניט אומגעקוקט זיך אין אַ באַזונדער זײַט אין פֿעלד אַוועק... די מכשפֿה אַליין האָט זיך באַלד אויפֿן בעזעם געזעצט און צוריק אין לבֿנה און אין שײַן פֿון לבֿנה זיך אויפֿגעהויבן. און דאָס שטרוי אין רעדל און דאָס ליכטל אין רעדל איז אַליין אויפֿן פֿעלד געבליבן...

און דער נזיר איז צום קערנדל געקומען.

1913